

UNIVERSITĀTES

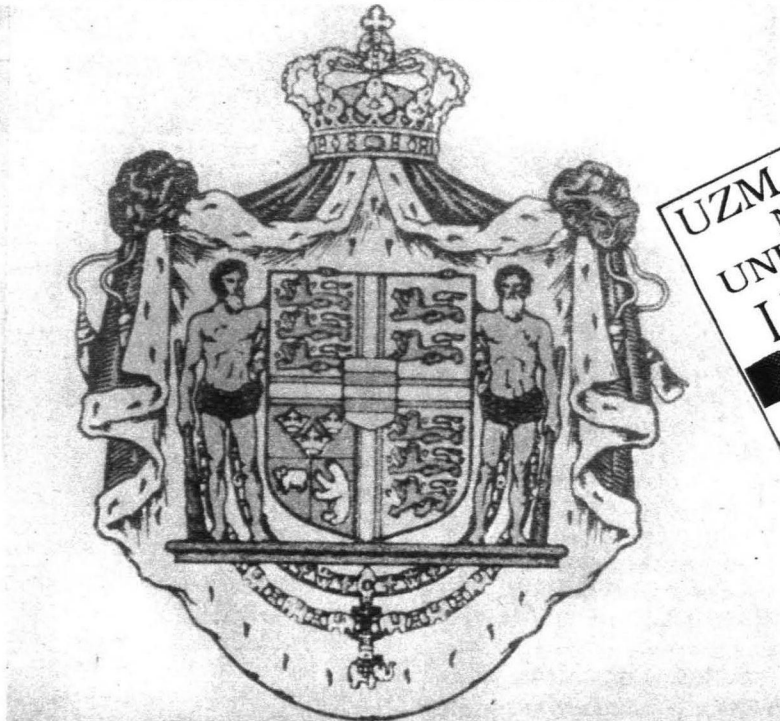

AVĪZE

Latvijas Universitātes izdevums
Iznāk kopš 1922.g. 25. septembra

1991.g. maijs Nr.30-31

Maksā 20 kap. (ārpus LU 50 kap.)

UZMANĪBU! UZMANĪBU!
NEBIJIS NOTIKUMS
UNIVERSITĀTES VĒSTURĒ!
LIELĀ IZPĀRDOŠANA!
SALE!
Nebijusi iespēja nopirkt VISUS UNIVERSITĀTES AVĪZES izdevumus par PUSCENU un LĒTĀKI!!!
Aizstājiēt sāviem bērniem pilnu UNIVERSITĀTES AVĪZES komplektu!
Informācija mūsu avīzē nenoveco!
NEPALAID GARAM!
U.A. iespējams nopirkt redakcijā Raiņa bulv. 19, 121.telpā, 3.stāvā, tel.22294.

Šajā numurā:

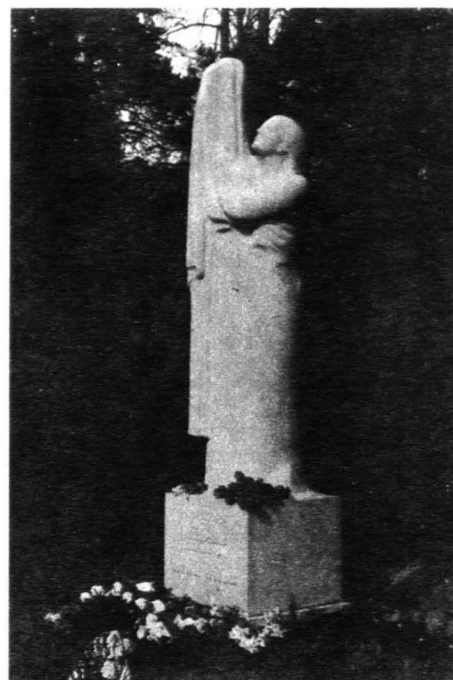
- ◆ Gruzijas 126 zinātnieki dara mums zināmus dažus faktus .
- ◆ Gads pagājis kopš apvienojušies Latgales studenti 3.lpp.
- ◆ Vai Universitātes monopols ir apdraudēts? Atbild Pēteris Laķa kungs 4.lpp.
- ◆ Godinot Annu Ābeli, ir iespēja saņemt viņas piemiņas fonda Zviedrijā balvu 13.lpp.
- ◆ Apspriežam Satversmi, ja nav savu ideju, tad izlasiet kolēģu 14.lpp.
- ◆ Par smaidīgo Dānijas karalieni Mārgaretu, Dānijas politiku, nodokļiem, alu un netirumiem, kā arī par 10 dienām Stokholmā lasiet no 5.—12.lpp.

Jaunumi

ANDRA DZEŅA foto

Jurisprudences profesora Aleksandra Būmaņa (1881. - 1937.) kapa piemineklis no Teodora Zaļkalna muzeja 23. aprīlī tika pārcelts tā likumīgajā vietā - Meža kapos.

Pieminekļa atklāšanas brīdī klāt bija Kultūras ministrs Raimonds Pauls, LU Juridiskās fakultātes dekāns Jānis Vēbers, Juristu biedrības priekšsēdētājs Valdis Birkavs, studenti, Nacionālā teātra aktieri, korporeļi no "Fraternitas Lettica" u.c.

Aleksandrs Būmanis kopš 1921. gada Universitātē lasīja "Romiešu tiesību" kursu, vienlaicīgi strādādams par Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētāju, bijis viens no Konversācijas vārdnīcas redaktoriem un sarakstījis mūziku Blaumaņa "Skroderdienām Silmačos".

Iniciatori Teodora Zaļkalna veidotā kapa pieminekļa pārcelšanai bija Aleksandra Būmaņa komiļtoņi no "Fraternitas Lettica".

Kas ir sekmīgs students ?

LU padomes sēdē 29. aprīlī prorektors J. Niedrītis formulēja, kas ir sekmīgs students.

Sekmīgs students, nezaudējot studiju statusu, ir tiesīgs divas reizes doties akadēmiskajā atvaļinājumā. Iemesli var būt visdažādākie — slimība, grūtības ar materiālajiem līdzekļiem un tml. Atvaļinājuma laikā (ilgums nav noteikts) var kārtot ieskaites un eksāmenus.

Studentam ir akadēmiskās saistības ar fakultātes vadību. Dažādu starpgadījumu dēļ tās iespējams pagarināt uz diviem mēnešiem. Visi, kas studē par valsts budžeta līdzekļiem, saņem stipendiju (to piešķir uz semestri).

Mācībspēku ēdnīca atvērta ikvienam

Kad būs pagājuši Darba svētki un LR Satversmes sasaukšanas diena, studenti ar biezākiem makiem var droši doties uz mācībspēku ēdnīcu, jo nolemts, ka arī studenti ir tiesīgi tur ieturēt dienišķo maltīti.

Ja interesē vācu valoda

Svešvalodu fakultātē vācu valodas specialitātes dienas nodaļā papildus uzņems

deviņus studentus.

Katedra likvidēta

Ar š.g. 30.jūniju savu darbību izbeidz Civilās aizsardzības katedra.

Bakalaura grāda iegūšanai nebūs nepieciešams pārzināt civilo aizsardzību un medicīnu.

Izveidots institūts

Docenta A.Buiķa vadībā izveidots ZA un LU Matemātikas institūts. Apvienosies laboratorijas no Fizikas institūta un 2 katedras no Fizikas un matemātikas fakultātes. Pētījumu lokā — diferenciālie vienādojumi.

Jauns žurnāls

Ļubovas Ziles vadībā maijā iznāks žurnāla "Latvijas vēsture" 1.numurs. Vēsturnieki, juristi, politologi, rakstiet! Žurnālu izdos Latvijas Universitātē.

Jums jāstudē ārzemēs

"Centrāleiropas Universitātē ir nodibinājusi jaunu programmu kursu vides zinātnē. To apgūt

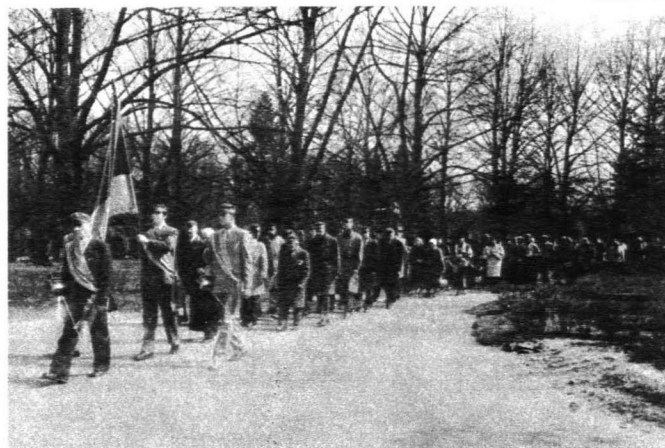
var jebkurš jauniešs no Austrum- un Centrāleiropas, ieskaitot bijušās PSRS republikas. Pirms tam jābūt iegūtam grādam (mūsu augstskolās — diplomam) dabas zinātnēs (bioloģijā, ķīmijā, fizikā), medicīnā, matemātikā, inženierijā vai kvantitatīvajā ekonomikā. Tiek piedāvāts 8 nedēļu kurss-vasarā un divu gadu programma. Visus mācību, dzīvošanas, arī ceļa izdevumus sedz Centrāleiropas Universitātē.

Mācību laikā tiek dotas teorētiskas zināšanas un praktiskas darbības iespējas ekoloģisko sistēmu principos, resursu pārvaldē, kā arī citās vides zinātnes jomās. Divu gadu programmas laikā studenti mācās un praktizējas Rietumeiropā vai Ziemeļamerikā, otrā gada laikā viņi izstrādā zinātniskus projektus konkrētai videi un tās aizsardzībai (skābie lieti, ūdens piesārņošana u.c.).

Lai sūtītu pieprasījumu par uzņemšanu Universitātē, studentam jābūt vecumā no 23 — 45 gadiem, noteikti jābūt nokārtotam Starptautiskajam angļu valodas eksāmenam (TOEFL). Nekādu citu ierobežojumu nav.

Uzņemšana 1991. gadā jau beigusies. Vasaras kursiem uzņemti 60 studenti, no kuriem 30 tiks atlasīti divu gadu studijām."

(no Austrumeiropas organizācijas "Regional Environmental Center" informatīvā biļetena)

Latgolas
Studentu
Centrs

PIRMAIS GADS

Pagājušā gada 27. aprīlī LU Mazajā aulā tika nodibināts Latgales studentu centrs ar Fizikas un matemātikas fakultātes studentu Ivaru Litavnieku priekšgalā.

Šobrīd LSC ir brīvprātīga sabiedriska studentu organizācija, kas apvieno studentus latgaliešus, kuri jau studiju laikā gribētu dot konkrētu ieguldījumu Latgales attīstībā. LSC par pamatmērķi uzstāda no Latgales novada nākušo studentu nacionālās pašapziņas modināšanu un attīstīšanu. LSC organizē lekcijas, pārrunas, izstādes, veido latgaliskās literatūras, novada oficiālās un neoficiālās periodikas bibliotēku, sniedzot iespēju visiem interesentiem iepazīties ar svarīgiem notikumiem, Latvijas un pasaules mēroga personībām bagāto Latgales kultūrvēsturi. LSC organizē un atbalsta akcijas — ekspedīcijas Latgales etnokulturālā mantojuma saglabāšanai. LSC iestājas par studentu kursa, zinātnisko un diplomdarbu piesaisti reālām problēmām, kuru izstrāde dotu kulturālā vai materiālā nozīmē vērtējamu ieguldījumu Latgales attīstībā, kā arī par augstskolu beigušo jauno speciālistu atgriešanos dzimtajā novadā.

Pie LSC ir izveidots Latgales studentu fonds, kas paredzēts Latgales labā darbojošos studentu materiālajai atbalstīšanai, piešķirot pabalstus, prēmijas, stipendijas.

Atskatoties uz nodzīvoto gadu, bijuši gan jautri, izklaidējoši, īsti studentiski brīži — Latgales studentu salidojums Daugavpils apriņķa Kraujā vasarā, jaunatklātās LU Rēzeknes filiāles studentu iesvētīšana fukšu kārtā, gan nopietnāki pasākumi — konference par Latgales kultūrvēstures jautājumiem: "Latgola tagad un senāk. Daži vaicājumi." piedalīšanās Liepājas pedagoģiskā institūta rīkotajās Latgales dienās u.c. Ir notikušas vairākas talkas Krāslavā, Daugavpilī, Rēzeknes un Ludzas apriņķī, kur studenti uzkopā parkus un kapsētas, palīdzēja zemnieku saimniecībās. LSC ekoloģiskā vienība vasarā piedalījās topošā Daugavas nacionālā parka "Daugavas loki" veidošanā.

Par šiem un citiem darbiem, kā arī par centra nākotnes perspektīvām varēja uzzināt LSC atskaites sapulcē 9. maijā.

MĀRIS ANČS,
Fizikas un matemātikas fakultāte
3. kurss

DAŽI PATIESI FAKTI PAR GRUZIJU

Gruzijas Osetijā bija osetīnu skolas, teātri, mācību un zinātniskie institūti, osetīnu prese. Atzīmēsim, ka osetīnu valodas skaidrojošā vārdnīca izdošanai sagatavota tieši Gruzijā. Ekonomiskais dzīves līmenis Šida Kartli (Dienvidosetijā) arī bija augstāks nekā Osetijā. Autonomajā apgabalā iemeslu konfliktam nebija. To mākslīgi radīja, lai kavētu Gruzijas izstāšanos no PSRS. Visas partijas, piedaloties Gruzijas AP vēlēšanās 1990. gada oktobrī, izvirzīja prasību atjaunot Republikas neatkarību. Pēc vēlēšanām valdošais bloks (2/3 no parlamenta) pasludināja pārejas periodu līdz Gruzijas pilnīgas neatkarības nodibināšanai.

Ir pamats apgalvot, ka suverēnā Gruzijā (kā tas bija visā mūsu vēsturē, kad nav iejaucies trešais spēks) visu nacionalitāšu pārstāvjiem būs vienlīdzīgas iespējas pilnvērtīgai nacionālajai un

kultūras attīstībai. Saspilējumu rada tikai un vienīgi iejaukšanās no malas, tas jāsaprot visu tautību pārstāvjiem. Mēģinājumi kurināt etniskus konfliktus līdzīgu osetīnu gadījumam nav izslēgti arī nākotnē, ja Centrs neatteiksies no Impērijas ambīcijām.

Atzīstot jebkuras tautības cilvēka dzīvību par augstāko vērtību, mēs noliedzam cinisko apgalvojumu par gruzīnu tautas agresīvajiem mērķiem.

Gruzijā valda nedrošība, ka radot gruzīna — imperiālista tēlu sabiedrībā PSRS un aiz tās robežām, Centra vadība gatavo plaša mēroga iznīcināšanas akciju pret gruzīnu tautu, kura nepiekāpīgi virzās uz savu mērķi — neatkarīgu Republiku.

H.T. Bakaridze. G.A. Baramidze un citi 126
Gruzijas zinātnieku paraksti

Izlasī!

CERĪBA VIENA — ŠEIT UN TUR

"Bez izpostītās un zaudētās dzimtenes mums ir vēl otrā dzimtene. To mūsu rakstnieki ir cēlušī savos darbos, un to mums neviens nevar atņemt." Tā 1946. gadā rakstīja Kārlis Skalbe. Bet cik lielā mērā šodienas Latvijā dzīvojošie latvieši pazīst savu tautiešu mākslā radīto otro dzimteni tur svešumā — Vācijā, Zviedrijā, Anglijā, ASV un Austrālijā?

Tikai pēdējos gados trimdā uzrakstītie literārie darbi pamazām kļūst pieejami arī Latvijā. Nacionālā bibliotēka bija pirmā, kas deva iespēju lasītājiem redzēt, pašķirsīt, pastudēt ārzemēs izdotās grāmatas latviešu valodā, organizējot izstāžu sēriju "Trimdas grāmata". Tad sekoja izdevniecības "Liesma" sagatavotā prozas antoloģija "Pasaules spoguļi". Taču paies vēl diezgan ilgs laika posms, līdz Latvijas skolas, augstskolas, kultūras iestādes un beidzot arī katrs latvietis iepazīs to mantojumu, kas glabājas Minsteres Latviešu ģimnāzijas bibliotēkā, kultūras centros Zviedrijā, Anglijā, ASV, Kanādā, Austrālijā, Francijā un citās zemēs. Šajā sakarā Latvijas Zinību biedrība ir sagatavojusi publicēšanai izdevumu "LATVIEŠU KULTŪRAS DARBINIEKI ĀRZEMĒS", kurā dots ieskaits 1940. gada latviešu literatūrā, kas tapusi ugunsgrēku, uzlidojuma trokšņu un bēgļu nometņu jūklī. To sagatavojusi Stokholmā dzīvojošā filozofijas doktore Aija Priedīte. Izdevumā varam lasīt arī Andreja Egliša, Veronikas Strēlertes, Ilonas Leimanes, Kārļa Skalbes, Elzas Kezberes, Rūtas Skujiņas, Kārļa Džilļejas, Annas Dagdas, Pētera Ērmaņa, Klāras Zāles un Zinaidas Lazdas dzejoļus. Arī fragmenti no Andreja Egliša dzejojuma "Dievs, Tava zeme deg." Ievadu izdevumam uzrakstījis LKF Spīdolas stipendiāts Sigizmunds Timšāns.

Zenta Mauriņa kādā no savām esējām ir iemīnējusies, kā latvieši vienā no Vācijas bēgļu noietnēm uzcēla mazu baznīciņu, par materiālu izmantojot izgāzto koku celmus. Laika posmā no 1940. gada nogales līdz 1954. gada rudenim Vācijā iznāca 230 latviešu preses izdevumi, ASV — 130, Anglijā — 104. Varbūt arī šie fakti pamudināja Andreju Johansonu 1947. gadā Zviedrijā iznākošajā latviešu literārajā žurnālā "Daugava" publicēt versiju par to, ka latviešu emigrācijai nedraud nacionāls apstākums. Kāds vēl būtu pamatojums šai versijai? Trimdas rakstniecības tematika visvairāk saistījās ar Latvijas dzīves motīviem. Minēsim kaut vai šādu piemēru. Šodien literatūrvēsturnieki, pētot Jāņa Jaunsudrabiņa bērnības tēlojumus, nespēj konstatēt, kur tie sacerēti — Latvijā vai svešumā. Līdzīga problēma rodas lasot Jāņa Veseļa teiksmas, Mārtiņa Ziverta lugas, Ģirta Salnā stāstus un vēl citu autoru darbus.

Agrīnajā trimdas literatūrā ievērojamāko vietu ieņem lirika ar drūmu noskaņu. Tā izsaka skumjas par zaudēto dzimteni, grūtībām svešumā un Latvijā palikušo tautiešu mokām. Jau toreiz Andrejs Eglītis aizstāvēja ideju, ka latviešu tauta nedrīkst šķelties, jo lielākā daļa palikusi Latvijā.

Tādēļ arī šodien attiecības starp latviešiem šeit un tur pasaulē varētu raksturot Raiņa vārdiem, kurus 1947. gadā "Daugavā" minēja arī J.Rudziņš: "Mums visiem vienas sāpes un vienas cerības."

Brošūras "Latviešu kultūras darbinieki ārzemēs" saturiskā vērtība ir Aijas Priedītes veikumā. Viņa trimdas literatūras norisēm un garam stāv daudz tuvāk nekā pētnieki Latvijā.

JOLANTA APINE

LU mācībspēki
LR parlamentā

— Kā jums izdodas apvienot darbu Universitātē un šeit, parlamentā?

— Pirms kāda laika teologiem un sociologiem lasīju loģikas kursu, bet šobrīd tikai filozofiem. Savienot ir grūti, un nākošajā gadā no kaut kā būs jāatsakās. Vēl jo vairāk tāpēc, ka man būs zināmi pienākumi jaunnodibinātajā Kultūras Akadēmijā.

— Cik reālu formu šobrīd ir ieguvis šis projekts, kas ir saistīts ar Kultūras Akadēmijas izveidi?

— Tuvākajā laikā publicēsim oficiālu sludinājumu par studentu uzņemšanu 91./92. mācību gadam. Uzņemsim 50 studentus divās pamatspecialitātēs: kultūras darba organizācija un starpreģionālie kultūras sakari. Paradzēts, ka studenti apgūs obligāto kultūras minimuma kursu (apmēram 35 disciplīnas). Līdztekus tam viņi varēs izvēlēties noteiktu specializāciju.

— Vai, raugoties uz pašreizējo LU humanitārās izglītības monopolu perspektīvā, nevarētu rasties konkurence starp šīm abām mācību iestādēm?

— Tas, ka Universitātē pretendē uz monopolu, lielā mērā ir saistīts ar tām tradīcijām, kuras bija neatkarīgās Latvijas laikā, kad LU bija gandrīz vai vienīgā augstākās izglītības funkciju pildītāja. Es domāju, ka Kultūras Akadēmijas darbība tomēr būs nedaudz citādāka, un tiešas konkurences nebūs. Tā var izveidoties gadu gaitā, ja salīdzinātu vispārējo kultūras redzes loku, kādu students iegūtu humanitārās fakultātēs Universitātē un tur. Šobrīd mūsu uzdevums ir aizpildīt to, mūsaprāt, tukšo robu, kāds ir izveidojies Latvijas izglītības sistēmā. Ar laiku jau var rasties konkurence ne tikai starp šīm mācību iestādēm vien. Es pilnīgi pieļauju, ka tā izveidosies tehniskajās specialitātēs, ekonomikā u.c. Būs šī konkurence starp dažādiem sagatavošanas modeļiem, un tas būs tikai labi! Jo monopols nekur, arī izglītībā, ne pie kā laba nav novedis. Un lai tad diploma statuss izšķir, kuriem ir vieglāk atrast darbu, kuriem grūtāk.

— Vai jūs nevarētu nedaudz pakomentēt LU jaunās Satversmes atbilstību reālajiem apstākļiem?

— Es domāju, ka otrais Satversmes variants patīkami atšķiras no pirmā. Katrā gadījumā tas ir krietni nopietnāks. Manuprāt, šis otrais variants pēc zināmiem precizējumiem varētu tikts pieņemts.

— Ja mēs varētu pieņemt, ka eksistē kāda noteikta "pasaules līmeņa" izglītība, kādas

"UA" atašejs LR Augstākajā Padomē Māris Vītols piedāvā

VAI UNIVERSITĀTES MONOPOLS IR APDRAUDĒTS?

uz šī fona izskatītos LU beidzēju zināšanas?

— Pēc manām domām ļoti grūti ir novērtēt absolventu, lai cik universālas zināšanas viņam būtu. Varam runāt tikai par savu kompetences sfēru. Ja arī es varētu mēģināt izdarīt savilkumu par humanitārām nozarēm vispār, tad es neko nevaru zināt, teiksim, par dabas zinātnēm. Lai raksturotu līmeni, būtu jāizšķir divas lietas. Daži absolventi ir nenoliedzami labā līmenī, un tie var papildināties ārzemēs vai veikt pētniecisko darbu šeit. Diemžēl vidējais līmenis, kurš raksturo studentu vairākumu, ir diezgan tālu no labākajām Eiropas augstskolām. Visa šī ideologizācija tomēr mazāk skāra fiziku, bioloģiju vai medicīnu, bet ir atstājusi jūtamas pēdas tieši humanitārajā izglītībā. Krietni vairāk tā skāra valodniecību, filozofiju utt. Tas ir fantastiski, kā tik mums visa šeit trūkst! Tas ir apburtais loks. Lai varētu kaut ko izmainīt sabiedrībā, vajag augstāku intelektuālo potenciālu. Savukārt šo potenciālu nopietni varam veidot augstāku tad, ja sabiedrībā ir izveidojusies noteikta materiāla un morāla stimulācija zināšanu apguvei un statusam. Domāju, ka šo apburto loku varētu pārraut tieši izglītības sistēmā, radot kādus zināmus iekšējus stimulus, jo tirgus Rietumu nozīmē pie mums tik ātri neizveidosies. Varam tuvākā laikā radīt kaut kādu primitīvu materiālo lietu tirgu, nevis informācijas un zināšanu tirgu vārda tiešā nozīmē.

— Bezmaksas izglītība, jūsuprāt, ir sistēmas ieguvums vai trūkums?

— Protams, tam bija savi plusi un savi mīnusi. Visu to, kas ir bijis, tomēr nevajadzētu automatiski noliegt. Sabiedrība nekad nav bijusi bagāta, un tomēr "atraitnes dēliem" rodas diezgan lielas problēmas. Domāju, ka reāls risinājums tam varētu būt, un jau šodien. Jādiferencē studenti pēc viņu attieksmes pret mācībām. Vajadzētu izšķirt noteiktu studentu kategoriju, kas nopietni strādā un no kuriem varētu izveidoties tiešām augstas klases profesionāļi. Šiem cilvēkiem ir jāmaksā vismaz iztikas minimums, pat nedaudz virs tā, lai viņi varētu mierīgi mācīties. Pie nākamās kategorijas varētu pieskaitīt tos, kuriem varbūt nedaudz pietrūkst talanta vai pastāv citas problēmas. No šiem cilvēkiem, manuprāt, nebūtu jāprasa mācību maksa, bet arī stipendiju nebūtu jāmaksā. Ja nu vienīgi nelielu kabatas naudu. Un visbeidzot, ja gribam paturēt arī tos, kuriem ir parādi, tad

no šiem būtu jāprasa noteikta mācību maksa.

— Kāds šobrīd ir stāvoklis ar LR diplomiem augstskolu absolventiem? Vai ir kāda reāla iespēja, ka jau šovasar tie varētu tikt izsniegti LU beidzējiem?

— Šis diplomu jautājums nav isti AP kompetencē. Tas būtu jāizšķir pašai augstskolai un Ministru Padomei. Katrā ziņā šogad es vēl nebūtu sajūsmā par šiem diplomiem. Nav jau tomēr tik svarīgs tas diploma apvalks vai tā izskats. Man pašam ir LPSR augstskolas beigšanas diploms, PSRS zinātniskie diplomi utt. Es ļoti labi apzinos, ka tāds ir arī manu zināšanu statuss, kam arī atbilstu. Domāju, ka būtiskākais ir šī satura maiņa. Svarīgi ir tas, kā lasa lekcijas un kā tās uzver. Te nu tā REVOLŪCIJA ir jāveic, un tikai pēc tam varēsīm sākt domāt par šī diploma atzišanu pasaulē, par ko sapņo jebkura Universitāte.

— Kā vērtējat pašreizējās studentu iespējas papildināties ārzemēs?

— Nevarētu teikt, ka nav izejas uz ārzemēm. Protams, gribam, lai šie sakari būtu plašāki. Te atkal ir viena no tām sfērām, kur studentu aktivitāte ir neapmierinoša. Pilnīgi saprotu to, ka studenti neiesaistās dažādās politiskās lietās, taču savai profesionālajai izglītībai gan ir jāpieliek lielākas pūles. Nevaram studentu aizsūtīt mācīties, ja viņš nezina valodu.

• JĀŅA EIDUKA foto

Vēl necik sen likās, ka studentu apmaiņa ar rietumvalstīm ir nākotnes lieta, tomēr mums astoņiem jau ir laimējies tādā piedalīties. Atsaucoties Stokholmas Žurnālistu skolas uzaicinājumam vēl pirms Ziemassvētkiem četri no mums bija Zviedrijā, bet otrs četrinieks piedalījās profesora Treija ierosinātajā apmaiņā ar dāņu topošajiem žurnālistiem.

Par redzēto un dzirdēto gribējām rakstīt Latvijas laikrakstos. Bet drīz vien pēc atgriešanās mums radās zināmas aizdomas, ka jēdziena "Latvijas prese" vairs nav, tāpēc pēc ilgas cerēšanas un pirkstu kodišanas par svarīgāko no redzētā mēs stāstīsim jums, cienjamie "UA" lasītāji!

ASTOŅI

DESMIT DIENAS STOKHOLMĀ

Desmit dienas Stokholmā — tas ir tieši tik, cik vajadzīgs, lai rastos priekšstats par šo pilsētu. Tas ir arī pietiekami, lai nebūtu vēlšanās palikt tur ilgāk. Stokholma noteikti ir visskaistākā no pilsētām, kuras man ir laimējies būt. Daudzi uzskata, ka tā ir viena no brīnišķīgākajām pilsētām pasaulē. Tā tas varētu būt. Tā atrodas uz ūdeņu aptvertām salām, tajā ir daudz tiltu, daudz lielisku panorāmu, skaistu namu. Stokholma var būt viesmīlīga un var tāda arī nebūt. Tur ir smalki veikali, kuros bail ieiet un ir ielas tirgoņi, kas rauj garāmgājējus aiz rokas un aicina iepirkties. Tur ir indiešu kvartāli, kuros lielisks noiets ir vienīgajai krievu valūtai.

Stokholma jau bija pilnīgi izgreznojusies Ziemassvētkiem, kad tur ieradāmies mēs — Ingūna, Margarita, Ilmārs un Uldis. Mūsu brauciena sākotnējais mērķis bija pētīt ekoloģiskās problēmas Zviedrijā. Taču jau otrajā vizītes dienā topošā ekoloģiskā žurnāla "Tomorrow Magazine" redaktors mums atklāti pateica: "Mūsu nopietnākā ekoloģiskā problēma ir mūsu kaimiņi." Domāju, ka mums ir visas iespējas iepazīties ar zviedru nedienām tepat Latvijā (patiesībā esam to jau darījuši kopā ar zviedru studentēm Ventspilī, Olainē un Rīgā. Tāpēc, atceroties Zviedriju, manuprāt, labāk rakstīt par to, kas tur bija, nevis meklēt neesošo.)

Zviedrijā ir ļoti labas iespējas iegūt žurnālista izglītību. Viņiem ir sava žurnālistu skola, kura gan skaitās Stokholmas universitātes daļa, taču tai ir pilnīga patstāvība. Tā atrodas pašā pilsētas preses centrā — līdzās zviedru lielāko avīžu "Svenska Dagbladet" un "Dagens Nyheter" redakcijām. Lieki piebilst, ka viņu topošie žurnālisti nav Filoloģijas vai kādas citas fakultātes piekabe. Viņu mācību programmā veltīgi meklēt krievu un citu tautu literatūras vēsturi, valodniecības jautājumus un tamlīdzīgas lietas. Toties divarpus gadus garo skolas laiku beidzot, studenti prot veikt jebkuru darbu ar ko var iznākt saskarties žurnālistam. Viņi prot ne tikai rakstīt avīzēm, rediģēt, strādāt ar kompjuteriem, veidot materiālus radio, bet arī sagatavot darbam videokameru, filmēt un montēt sižetus televīzijai, arī fotografēt. Ikviens beidzējs spēj veikt jebkuru no šiem darbiem, neatkarīgi no tā, kurā jomā nolēmis strādāt. Jāpiebilst, ka viens no apmācības gadiem paiet strādājot praktisku darbu kādā redakcijā, un studenti saņem arī atalgojumu.

Diemžēl pēc skolas beigšanas izredzes vairs nav ne tuvu tik spožas. Decembrī, skolu biedzot, tikai četri no 60 absolventiem zināja, kur viņi strādās. Taču arī viņi bija pieņemti darbā tikai uz laiku. Pārējo perspektīvas ir diezgan bēdīgas, jo Zviedrijā strauji pieaug bezdarbs un pašus pirmos tas vienmēr skarot žurnālistus.

Savukārt veicies ir tiem, kam izdevies dabūt darbu, jo žurnālisti Zviedrijā ir apskaužamā situācijā — viņiem ir pieejama jebkura infor-

mācija, kas vien viņus spēj ieinteresēt. Mūsu kaimiņi ļoti lepojas ar savu "open society" — sabiedrību, kurā viss notiek atklāti. Tieši tas arī ir viņu demokrātijas drošākais balsts. Zviedrijā žurnālistiem ir atvērtas visas durvis un pieejami jebkuri dokumenti, korespondenci ieskaitot. Par to lieliski pārliecinājāmies arī mēs.

Turpbraucot pat iedomāties nevarējām, ka nokļūsim visur tur, kur izdevās pabūt. Zviedrijas radio sagaidīja citvalodu raidījumu "Radio Sweden" latviešu nodaļas darbiniece Linda Freimane, televīzijā tikāmies ar administrācijas pārstāvjiem un ziņu pārraides "Actuell" žurnālistiem, bijām Reitera ziņu aģentūras Stokholmas nodaļā, laikraksta "Expressen" redakcijā, tikāmies arī ar tieslietu ministri Lailu Freivaldi. Tomēr droši varu teikt, ka vislielāko atsaucību izjutām Zviedrijas ārlietu ministrijas preses centrā. Stokholma labprāt uzņem īslaicīgus ciemiņus.

MARGARITA APINE

VĀRDS LATVIJA DARĪJA BRĪNUMUS

Žurnālistiem Zviedrijā tiešām pieejams gandrīz viss, taču mūsu piebilde, ka esam no Latvijas, darīja brīnumus. Šo vārdu lietoju bez pārspilējuma, bet tas ļāva nokļūt svinībās, kur nokļūt vēltīgi sapņo lielākā daļa zviedru. Vēl Rīgā būdami jokojām, ka nebūtu slikti Stokholmā aiziet uz Nobela prēmijas piešķiršanas ceremoniju, jo tieši tajā laikā tur atradīsimies.

Nerealitātes izjūta nepameta pat lielajā Stokholmas koncertzālē, kur visapkārt pulcējās dāmas garās vakarkleitās un kungi melnos smokingos, visi izskatījās mazliet uzspēlēti svinīgi un cēli, likās, ka zālē jūtama naftalīna smarža. Lieki teikt, ka publika bija visai izmeklēta — uz paaugstinājuma sēdēja laureāti, karaliskā ģimene un žūrija, bet zāles pirmajās rindās — laureātu tuvinieki un karaļa ģimenes radinieki, netrūka arī valdības pārstāvji.

Biļetes uz ceremoniju nepārdod, tiek izdalīti ielūgumi. Kā joko zviedri — vienīgā reālā iespēja ir iegūt Nobela prēmiju — tad jau varbūt atļaujot atnākt. Mazliet labākā situācijā ir studenti, jo viņiem pārdod loterijas biļetes. Tādējādi katru gadu noteikts skaits studentu par simts kronām var laimēt tiesības aizpildīt zāles pēdējās rindas. Jā, arī tāda ir zviedru ļoti demokrātiskā sabiedrība.

Tomēr pret žurnālistiem, turklāt no Latvijas, ierēdņi tiešām ir atsaucīgi. Laikam jau mūsu klātbūtni svinībās nodrošināja Zviedrijas Ārlietu ministrijas preses centra darbinieces vērtējums: "Bet viņi taču tik ļoti grib tur nokļūt!"

Pati ceremonija bija tik pat svinīga un cēla kā viesu tērpi. Reizes desmit skanēja uzruna: "Jūsu majestātes, jūsu karaliskās augstības, lēdijas un džentelmeņi!" Visai divaini ir dzirdēt šādus vārdus nevis uz skatuves vai uz ekrāna, bet gan dzīvē. Tomēr vide un atmosfēra bija tiem pilnīgi atbilstoša. Svinības atklāja Nobela prēmijas žūrijas priekšsēdētājs Lars Gullenstens. Viņš,

protams, pieminēja arī miera prēmijas ieguvēju. Šo prēmiju gan piešķir nevis zviedri, bet norvēģi. Lars Gullensteins kolēģu izvēli novērtēja kā "stimulējošu izaicinājumu". Vai tuvāk patiesībai nav akadēmiķis Jānis Stradiņš, nosaukdams to par pērnā gada lielāko paradoksu?

Katram laureātam tika veltīta īsa un kodolīga runa. Apsveikumi skanēja dažādās valodās. Protams, bija sagatavots arī tulkojums angliiski. Ceremonija šķita nedaudz vienmuļa, bet ne garlaicīga. Skan apsveikuma runa, pieceļas laureāts, pieceļas karalis, visa zāle stāv kājās un laureāts svinīgi saņem medaļu no karaļa rokām. Karalis ceremonijā bija viena no galvenajām personām, taču runāja visai maz. Zviedri par savu karali izsakās skopi un nelabprāt, toties ar neslēptu prieku stāsta par to, cik skaista un gudra ir karaliene. Lai kā arī zviedri nedomātu par savu karali, viņi tomēr svinīgi ceļas kājās katreiz, kad to dara Viņš. Šīs ceremonijas laikā tas notika reizes piecpadsmit. Tas nemaz nebija slikti, jo deva iespēju izkustēties.

Likās, ka zāle visai modri • *Notiekošo vēro karalpāris*

Zviedrijā skaitās Nobela literārās prēmijas jauna literāta grāmata. Tāpat šogad zviedri cits citam Ziemas saulgriežos dāvināja Oktāvio Pacu.

Ceremonija ilga apmēram stundu un ar savu isumu varētu būt labs paraugs līdzīgiem pasākumiem pie mums. Nedaudz vēlāk sekoja bankets, kurā mēs — trūcīgie Latvijas studenti — neuzdrošinājāties piedalīties garu vakarkleitū, smokingu un izsmalcinātu manieru trūkuma dēļ. Pirmie divi, starp citu, bija obligāti, tomēr neviens viesu tērpus nepārbaudīja un neatbilstoši ģērbtos laukā nedzina. Mums omulīgāk un drošāk šķita vērot banketu ar

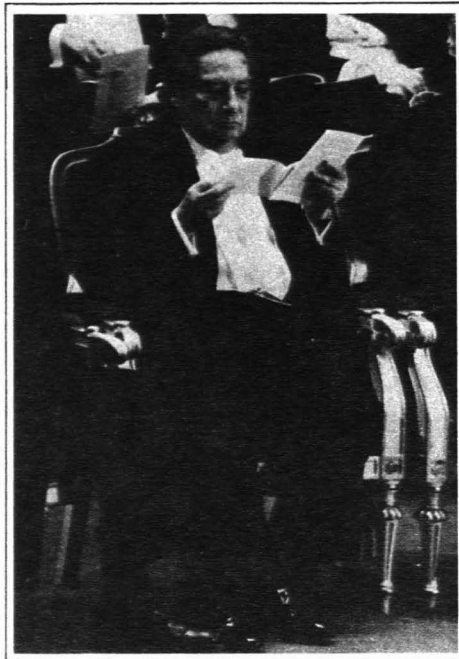
seko uz skatuves notiekošajam. Tomēr istu prieku un atzinību tā parādīja tad, kad apbalvojums tika piešķirts meksikāņu dzejniekam un esejistam Oktāvio Pacam. Literārā prēmija vienmēr esot vispopulārākā. Starp citu, viena no skaistākajām Ziemassvētku dāvanām

televīzijas starpniecību.

Tagad, kad pagājuši jau četri mēneši, tā diena šķiet kā fantastisks sapnis. Viss, kas no tās palicis — tāda nereāla izjūta — jā, mēs tiešām tur bijām.

MARGARITA APINE

• *Oktāvio Pacs*

TOMORROW

Izrādās, ka globālās un lokālās ekoloģijas problēmas satrauc ne tikai ventspilniekus un Olaines iedzīvotājus. Arī ekoloģiski tik sterilajā vidē, kāda viscaur valda Zviedrijā (Stokholmas centrā var bez bažām peldēties un pat zvejot lašus), atrodas cilvēki, kuriem rūp ne tikai savas zemes labklājība, bet arī visaptverošās pasaules ekoproblēmas. Šķiet, rakstīt un interesēties par tām ir ne vien populāri, bet pat ienesīgi — ne velti Zviedru neatkarīgā ziņu aģentūra TOMORROW MEDIA AB ir izlēmusi sākt finansiāli riskantu

pasākumu: ekoloģijas jautājumiem veltīta žurnāla "Tomorrow" publicēšanu. Bez grūtībām var prognozēt, ka uz lieliska papīra iespēstajam, krāsainajam 96 lappuses biežajam žurnālam būs stabili panākumi, kaut vai tikai žurnālistu un fotogrāfu augstās profesionalitātes dēļ. Tas, starp citu, ir galvenais priekšnoteikums, lai publicētos.

"Ekoloģiskajam izdevumam būs jācenšas meklēt ekoloģisko nišu," sacīja topošā izdevuma redaktora vietnieks, kad kopīgi kafijojām gaišajā un tehnikas pārpilnajā redakcijā. "Tomorrow" nāksies izturēt sīvu konkurenci gan ar pasaules lielākajiem "zaļajiem" žurnāliem, gan ar regulāri iznākošo presi. Paradoksāli, ka pazīstamais amerikāņu "Time Magazine", būdams

lielākoties politiska rakstura izdevums, notikumu pilnajā 1989. gadā ekoloģijai veltīja vairāk uzmanības kā jebkurai citai sfērai.

Starp citu, angļiski lasošos studentus varu iepriecināt, jo firma TOMORROW MEDIA AB divus šāgada numurus plānojsi izlaist "free of charge". Interesenti var griezties "UA" pēc nepieciešamās informācijas. "Par pārējiem numuriem būs jāmaksā", tā mums paskaidroja.

Tad nu arī "Universitātes Avīzei" atliek tikai novēlēt zviedru ekožurnālistiem labvēlīgu ceļavēju, t.i., nodokļu sistēmu un piedāvāt daudz daudz materiālu satraucošām reportāžām.

ULDIS CĒRPS

JA ESAT STOKHOLMĀ

Ja esat žurnālists, kas atbraucis uz Stokholmu no kādas citas valsts, tad šajā pilsētā ir vieta, kur gaida arī jūs! Tā ir Zviedrijas Ārlietu ministrijas preses istaba jeb preses centrs. Būtībā tā ir paliela zāle ar daudziem galdiem, rakstāmmašīnām, telefonu, telefaksu, teleksu, visām lielākajām zviedru un citzemju avīzēm, materiāliem no zviedru centrālās ziņu aģentūras. Visu iepriekšminēto var izmantot, nemaksājot ne kronu. Preses centra saimniece Ingrida Igemarka stāsta,

ka šī ir vieta, kur var satikties, saskaņot un plānot savu darbību citzemju žurnālisti. Zviedriem esot izdevīgi uzturēt šādu preses centru, jo viņi grib, lai pasaulē zinātu, kas notiek viņu zemē. Šādā veidā viņi, protams, var arī ietekmēt rakstītājus.

Kamēr mēs tur bijām, centrā satikām žurnālistus tikai no ļoti trūcīgām zemēm. Iespējams, ka pārējie tur iegriežas tikai, lai saņemtu ielūgumus uz Nobela prēmijas piešķiršanu un līdzīgiem pasākumiem. Bagātie var darīt, kā grib, taču mums būtu

muļķīgi atteikties no palīdzības, kuru mums laipni piedāvā. Tāpēc, ja esat žurnālists, kurš nokļuvis Stokholmā — dodieties uz preses centru! Noteikumi ir divi: obligāti jāuzrāda darba apliecība, lai pierādītu, ka tiešām esat žurnālists; lai ilgāku laiku izmantotu preses centra pakalpojumus, jāzina zviedru valoda.

Tādi nu ir viņu noteikumi. Ja varat tos izpildīt — pašā Stokholmas centrā uzmeklējiet Fredsgatan 4 — Ārlietu ministrijas preses centru!

MARGARITA APINE

MAZĀ NĀRIŅĀ HAMLETA KARALISTĒ

Lai nepārmet cienījamais lasītājs, ja daudz ko no tālāk uzrakstītā viņš jau būs redzējis kādā no Latvijas informācijas līdzekļiem. Par Dāniju tagad raksta, runā un rāda katru nedēļu. Biju pārsteigts, uzzinot, ka pat mans bijušais PSKP vēstures pasniedzējs Universitātē Kārlis Eihenbaums nu pārkvalificējies par "Dienas" korespondentu Dānijā, paralēli papildinot gudrības (cerams, ka ne partijas vēsturē) kādā no Orhusas augstskolām. Droši vien tāpēc jūs jau pazīstat mazo nāriņu, kas vienuļa sēž Kopenhāgenas ostas rajonā un izskatās visai skumja. Nezinu tikai, kādēļ. Varbūt vainīgs tas nelietis, kas pirms pāris gadiem nolauza viņas galvu. Bet drīzāk skumju iemesls varētu būt sniega trūkums pēdējos gados. Jo vismaz man šķita, ka bez tā viņai pārāk auksti.

Viens gan kļūst skaidrs — šī, kā no Andersena pasakas izkāpusī nāriņa, nemaz neatgādina jaunajā un jau pasaulslavenajā multiplikācijas grāvējā redzēto uzfrizēto draiskuli. Bet tas lai paliek uz filmas autoru sirdsapziņas.

Karalistē viss kā senāk

Kad jautāju vairākiem dāņiem, ko viņi izvēlētos, ja liktu nosaukt Dānijas simbolu, lielākā daļa no viņiem atbildēja — karalieni. Par to, ka viņi tiešām ir uzticami savas karalienes pavalstnieki, varēja pārliecināties vairākkārt. Viņi mīl karalieni un lepojas ar to. Reiz mēģināju pārbaudīt šīs mīlestības īstumu, provokatīvi atgādinot, ka viņiem taču jāmaksā nodokļi karalienes uzturēšanai. Atbildei saņēmu neizpratnes pilnus skatienus un nepārprotamu apgalvojumu, ka lepnums ir tā vērts, lai par to atdotu pat pēdējos grašus. No šāgada Dānijas budžeta 7 miljoni

dolāru paredzēti karalienes izdevumiem. Tagad — mūsdienās grūti racionāli analizēt šo tautas bezgalīgo ticību monarhiem un tās cēloņus. Skaidrs tikai, ka neviens Dānijas valdnieks nekad nav sevi sakompromitējis, pametot tautu grūtā brīdī, kā to reizēm dara politiķi.

Četrdesmito gadu karalis Kristiāns X kļuvis par tā laika valsts simbolu. Kopenhāgenā pat dzirdēju šādu stāstu: Toreiz, kad fašistiskā Vācija bija okupējusi Dāniju, tās karalis ritos staltā zirgā jāja pa Kopenhāgenas ielām. Viens pats — bez galminiekiem un apsardzes. Kad okupanti vaicājuši, vai viņš nebaidās vienatnē jāt pa pilsētu, Kristiāns atbildējis: "Es neesmu viens. Ar mani ir visa dāņu tauta. Tā mani sargā!" Un tā vien liekas, ka pieminekli, ko tauta uzcēlusi Kristiānam X Kopenhāgenas centrā, viņš lepnī sēž zirgā tieši ar šiem vārdiem sastingušajās lūpās.

1972. gadā par karalieni kļuva Margarēte II. Dāņi viņu uzskata par gudru karalieni un rūpīgi seko viņas gaitām. Karalienes dēls — Dānijas princis studē tautsaimniecību Orhusas universitātē, jo zina, ka dāņi pieraduši pie izglītotiem valdniekiem.

Politika, nodokļi un alus

Dāņu vairākums diezgan daudz interesējas par politiku. To pierādīja arī pēdējās parlamenta vēlēšanas, par kuru liecinieku kļuva arī es. Man gan daudz kas, jau sākot ar

priekšvēlēšanu cīņām, šķita neparasts un pat amizants. Vispirms šokēja tas, ar kādu nopietnību liela daļa dāņu rūpīgi sekoja priekšvēlēšanu diskusijām televīzijā. Pat mums — pārpolitizētajā sabiedrībā dzīvot pieradušiem — tas šķita mazliet jocīgi. Taču arī politikā ir savi izklaides brīži. Tāds šajās vēlēšanās bija neatkarīgais kandidāts, kurš cīnījās potenciālos vēlētajus ar desinjām un alu

un paziņoja, ka pēc viņa domām dāņiem vispār nav jāstrādā, lai to dara vācieši. Un šādas uzstāšanās atturīgie dāņi visai vētrai atbalstīja.

Tomēr ir kāda lieta, ko dāņi nemīl — nodokļi. Lielākā daļa domā, ka sociālās nodrošināšanas maksa Dānijā esot pārāk augsta. 22 % no nodokļiem tiek atdoti municipalitātei, 10 % — rajonam, 20 % — valstij un 1 % baznīcai. Tiesa, dāņi saņem bezmaksas medicīnisko palīdzību, augstus pabalstus bezdarba gadījumā. Viņiem maksā arī stipendijas augstskolās. Nodokļi ir populārs sarunu temats ne tikai strādnieku un studentu, bet arī rūpnieku un žurnālistu aprindās.

Bet vairāk par nodokļiem viņiem patīk alus. Es domāju, ka arī katrs sevi cienošs alus baudītājs Latvijā pazīst slaveno "Tuborg" un "Carlsberg" firmu alu, ko dāņi eksportē uz daudzām pasaules valstīm, alus zemi Vācijas ieskaitot. Dāņi joko, ka ir ļoti labi dzert šo uzņēmumu alu, jo slavenās firmas daļu ienākumu veltot skolām, muzejiem, ēku restaurācijai — kultūrvides sakopšanai un uzturēšanai. Tas tikai pierāda, ka alus var sadzīvot arī ar kultūru. Par to, ka tas palīdz risināt nopietnus darījumus, pārliecinājāmies arī mēs — divi latviešu studenti, dzerdami Ziemassvētku alu un spēlējami biljardu "The Lion's Pub". Bet ja, atrodoties Dānijā, redzat alu bundžās, tad ziniet, tas atvests no Vācijas. Dānijā pastāv aizliegums ražot alu un citus dzērienus skārda kārbās, jo tās nevar otrreiz izmantot. Arī tādos sīkumos dāņi domā par dabas aizsardzību.

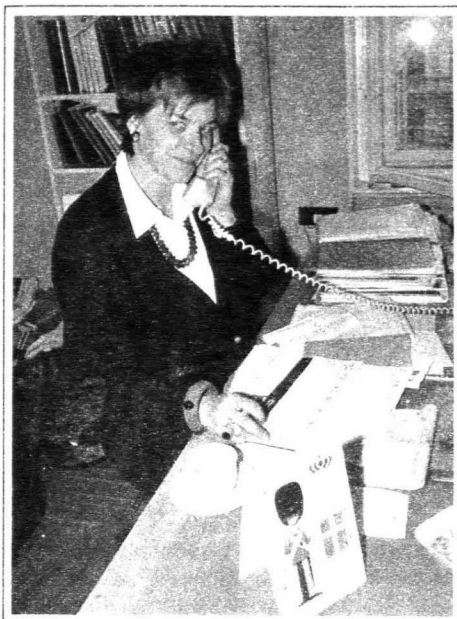
Dāņi atbalsta Latviju

Kādās viesībās dzirdēju šādu joku.

"Baltija? Tā esot Latvija, Lietuva, Igaunija un Boruholma." Varbūt šis joks ir dziļi simbolisks un tikai uzsver to, ka mums daudz kas kopīgs gan ģeogrāfijā, gan politikā. Tiesa gan, "sociālistiskās" republikas gados viens par otru neko īsti nezinājām. Taču pat laiks nav spējis izdzēst atmiņas par mūsu valstu attiecībām Latvijas

• Dānijas Kultūras institūta Latvijā direktore Rikke Helmi

MĀRA DEDZINA foto neatkarības gados. Mana dāņu drauga vectēvs vēl tagad atceras to laiku pirms Otrā pasaules kara un avižrakstus par zemi ar attīstīto lauksaimniecību. Mani izbrīnīja viņa teiktais: "Jā, toreiz jūs, latvieši, daudz kur apsteidzāt mūs vai arī mināt uz papēžiem. Es vēl atceros, ka veikalos pārdeva preces, uz kurām bija rakstīts "Made in Latvia". Un, ja jūs — jaunieši — brīnāties par neskaitāmajām siera šķirnēm pie mums, tas nozīmē, ka nezināt, kā dzīvoja jūsu pašu dzimtenē pirms krievu ieiešanas. Tāpat kā es nezinu neko par Latvijas dzīvi no pēdējā kara līdz mūsdienām."

Bet pašlaik dāņi lūko palīdzēt Latvijai. Ne tikai finansiāli, bet arī politiski. To pierāda gan dāņu drosmīgā rīcība Parīzes konferences laikā, gan aicināšana uz sankcijām pret imperiālistisko PSRS EEA sēdēs. Tieši mūsu viesošanās laikā Kopenhāgenā atklāja Baltijas informācijas centru. Viesojoties sabiedrībā "Kommunekemi", uzzinājām vēl par kādu Latvijai ļoti nozīmīgu kopējo projektu. (Par to lasiet 10. lpp.)

JURIS TIHONOVŠ

TUMŠĀ DECEMBRA VAKARĀ

tieši pulksten astoņos, iznākusi uz ielas, spalgi kļiedza iesirma dāma: "Vai vēl kāds grib balsot?". Pagriezās uz otru pusi un kļiedza to pašu vēlreiz. Ievilka elpu un kļiedza atkal, nu jau pagriezusies uz kreiso pusi. Neviens neatsaucās. Smaidīdama viņa devās uz durvju pusi, lai ieiētu siltajās telpās. Bet kāds no viņas kolēģiem satraukts pačukstēja: "Kļiedziet taču arī uz ceturto debess pusi! Ārzemnieki skatās!". Ārzemnieki, proti, latviešu studenti, tiešām sajūsmināti vēroja notiekošo un steidzās iemūžināt šo seno dāņu tradīciju fotogrāfijās. Ceturto reizi atskanēja spalgalis sauciens: "Vai kāds vēl grib balsot?". Skaņa atsitās pret metra attālumā stāvošās mājas sienu. Joprojām neviens neatsaucās. "Nu gan viss garām! Vēlēšanas ir beigušās!" svinīgi pateica spalgās balss īpašniece — Orhusas centrālā vēlēšanu punkta vadītāja un apmierināta iesoļoja namā.

Pēc padsmīt minūtēm visas vēlēšanu urnas jau bija atvērtas, un sākās balsu skaitīšana.

SOCIĀLDEMOKRĀTI IR POPULĀRĀKIE

Iepriekšējās Dānijas parlamenta — folketinga vēlēšanās sociāldemokrāti atkal svinēja savu uzvaru. No 179 mandātiem nu viņiem ir 67.

Kopš gadsimta sākuma viņi regulāri ieguva 30 — 35% vēlētāju atzinības. Savos "ziedu laikos" spējusi savākt pat 40% balsu.

— Sociāldemokrāti ir populāri visos sabiedrības slāņos. Vairāk gan strādnieku vidū, — teica Orhusas centrālā vēlēšanu punkta informācijas dienesta darbinieks. — Viņi grib vairāk brīvības un vienlīdzīgākas tiesības.

No pašiem vēlētājiem uzzināt vairāk par sociāldemokrātu popularitātes iemesliem ir grūti, jo neviens nemil stāstīt, par ko un kāpēc viņš balso.

GRŪTI LAIKI

Bet folketingā sociāldemokrātiem ir grūti dzīvot. Līdz iepriekšējām vēlēšanām viņi bija lielākā partija dāņu parlamentā. Bet kopā ar līdzīgi domājošo sociālistu partiju viņiem nepiederēja mandātu vairākums. Liberāli, konservatīvie un dažādas mazas partijas balsojot veidoja pretaliansi sociālistiskī domājošajiem, tāpēc daudzus sociāldemokrātu priekšlikumus nekādi neizdevās apstiprināt. Tomēr domstarpības traucēja kvalitatīvi strādāt arī mazākumpartijām.

— Tā ir demokrātija. Tomēr dažreiz šāda situācija šķiet absurda. Partija, kura ir populārākā valstī, nav spējīga vadīt

parlamenta darbību, — teica K. Enevoldsens, žurnālistikas students.

Tāpēc tika rīkotas ārkārtas vēlēšanas, jo radās situācijas, kad parlaments bija darboties nespējīgs.

Vēlēšanās decembrī sociāldemokrātiem un sociālistiem gan veicās labāk kā iepriekšējo reizi, tomēr atkal pietrūka pavisam nedaudz vēlētāju balsu, lai iegūtu mandātu vairākumu folketingā.

Bet arī konservatīvo un liberāļu partiju popularitāte bija strauji kritusies. Laiks rādīs, vai jaunais parlaments būs veiksmīgāks.

NEATKARĪGAIS

Lielajā deputātu kandidātu pulkā bija arī viens neatkarīgais — Jakobs Haugards. Viņš solīja vēlētājiem parūpēties par labu laiku un ierīkot jaunas tualetes nesen celtajā Orhusas Mūzikas Hallē. Pirmsvēlēšanu kampaņas naudu viņš netērēja līmes pirkšanai un plakātu līmētāju algošanai. Nenopietnais Jakobs atvēra krogu Orhusas nomalē, kur alu un siltas desiņas deva par velti ikvienam atnācējam.

Bet, ak vai! Izrādījās, ka tikai 8600 dāņiem vajadzīgs saulains laiks un jauni klozeti modernajā Mūzikas Hallē. Pārējie laikam ticēja partiju solījumiem samazināt nodokļus.

• Jakobs Haugards

Jakobs Haugards par folketinga deputātu nekļuva, jo pietrūka balsu. Bet viņš uzstādīja jaunu rekordu — iepriekšējais neatkarīgais deputāta kandidāts spēja savākt tikai 3775 balsis un tas notika 1947. gadā.

MĀRIS DIŅĒLIS

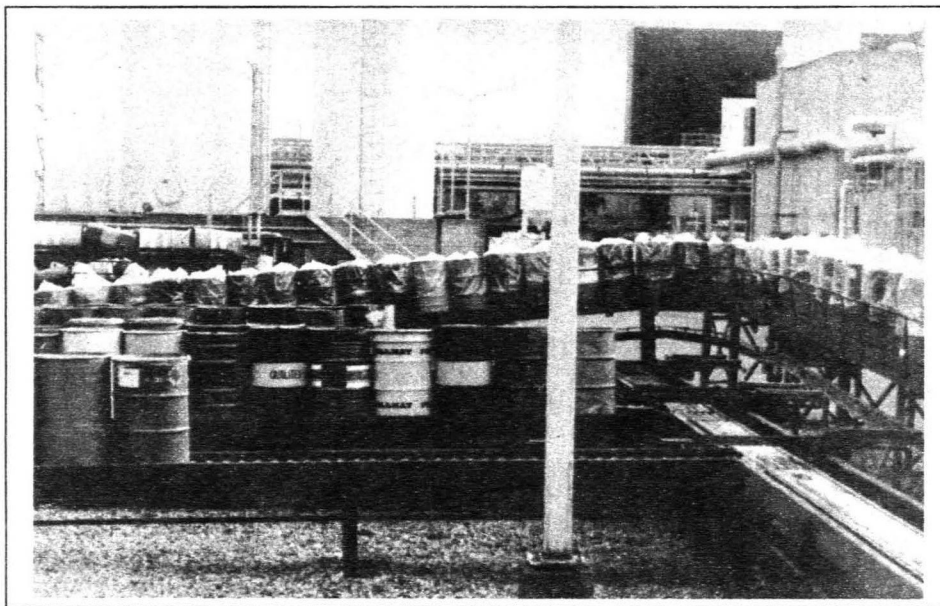

• Elizabete Lāme

"KOMMUNEKEMI"

"Kommunekemi" ir 1971. gadā dibināta sabiedrība, kura nodarbojas ar toksisko atkritumu pārstrādi. Dāņi jau toreiz saprata, ka kaut kas jādara, lai glābtu valsts mežus no piedrazošanas ar toksiskajiem atkritumiem (šķiet, ka šogad, t.i., pēc divdesmit gadiem šos draudus esam sapratuši arī mēs Latvijā). Toreiz 275 vietvaldības savāca kopā līdzekļus un uzcēla rūpnīcu, uz kuru tagad piegādā pārstrādei toksiskos un ķīmiskos atkritumus

no visas Dānijas. Tos sadedzina rotējošās krāsnīs. Pie tam rūpnīcai ir absolūti droša ekspluatācija. Informācijas daļas vadītāja Elizabete Lāme stāstīja, ka "Kommunekemi" ir arī ekoloģiski nekaitīga. Baltais rūpnīcas dūmenis nepiesārņojot atmosfēru vairāk kā sešas automašīnas uz ielas. Attīrīto ūdeni pārbauda ar dzīvu indikatoru — zivtiņu palīdzību. Te nekāda mēraparātu kļūda nav iespējama, jo šīs zivtiņas var dzīvot tikai tīrā ūdenī. Jautāta par konfliktiem ar dabas sargātājiem un apkārtējiem iedzīvotājiem, Elizabete stāsta, ka nesen rūpnīcu pārbaudīja "Greenpeace" komisija un atzina par nekaitīgu dabai. Arī apkārtējie iedzīvotāji beidzot vairs neesot naidīgi noskaņoti. Tas lielākoties ir informācijas nopelns. Jebkurš cilvēks varot nākt apskatīt rūpnīcu, iegūt informāciju par tās darbību. Turklāt "Kommunekemi" ne tikai atbrīvo dāņus no atkritumiem, bet ražo 70 % siltuma un 30 % elektroenerģijas no kaimiņpilsētā Nīborgā patērētā.

No Elizabetes uzzinājām, ka šādu rūpnīcu plānots celt arī Latvijā. Tiesa gan, tā izmaksās vismaz 130 miljonus dolāru. Tāpēc pagaidām izveidots Dānijas un Latvijas kopuzņēmums, kas nodarbošies ar kokmateriālu tirdzniecību. Tas ļaus iegūt valūtu projekta realizācijai. Pagaidām dāņi jau veikuši projekta analīzi tieši Latvijas rūpnīcai, sastādot 3 biezus novērtējuma sējumus. Latvijas Vides aizsardzības komitejā zināja stāstīt, ka dāņi ieguldījuši šā projekta realizācijai jau apmēram 40 miljonus kronu, kaut gan Latvijas valdība vēl nav oficiāli apstiprinājusi līdzdalību projektā. Vai atkal paliksim tikai lūdzējos un gaidīsim, lai labie kaimiņi sniedz dāvanas?

JURIS TIHOVOS

DĀNIJAS FENOMENS jeb MĀCĪTIES NEKAD NAV PAR VĒLU

Tas, protams, nenozīmē, ka visi dzīves prieki ir jāaizstāj ar kāda klasiķa padomu — "mācīties, mācīties un vēlreiz mācīties". Taču, ja ir vēlšanās /un arī nauda/, tad nepilns gads kādā no apmēram simts Dānijas Tautas augstskolām nevienam par jaunu nenāktu.

Pirmās Dānijas Tautas augstskolas dibinātājs bija N.F.S.Grundtvigs /1983. gadā dāņi svinēja viņa divsimto dzimšanas dienu/. Pēc kāda laika šādas skolas izveidoja arī citās Skandināvijas valstīs, taču paši dāņi nekad neaizmirst, ka tieši viņi bija pirmie.

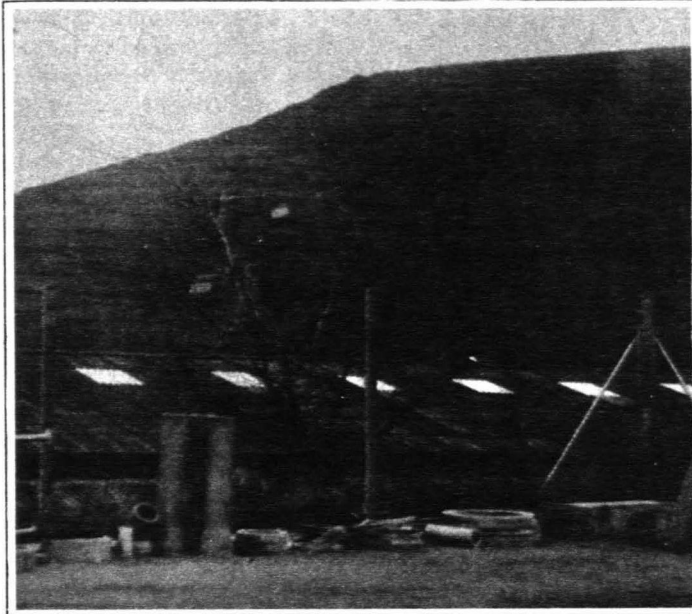
Ja mēģinātu pārtulkot šo skolu struktūru mums saprotamākā terminā, tās varētu nosaukt par internātskolām. Tikai atmetot visu to negatīvo piegaršu, kas rodas iedomājoties mūsu internātus. Skolu sadzīve pilnīgi atbilst vispārējam līmenim. Un pats par sevi saprotams, ka mūsu 'koju' komunālās draudzības istabiņas viņiem šķiet kaut kas mežonīgs un neapmierams. Taču par komfortu ir jāmaksā. Tas, ka jebkura veida izglītība Dānijā ir bezmaksas, vēl nenozīmē, ka arī viss pārējais ir par brīvu. Vidējā maksa par istabu un ēšanu ir apmēram 2000 dāņu kronas nedēļā. Un kaut gan ne visas Dānijas Tautas augstskolas ir tik dārgas, tomēr tas nav nekāds lētais prieks.

Šīs skolas ar vispārīglītojošo programmu ir domātas jebkura vecuma mācīties gribētājiem /parasti gan minimālais vecums ir vidusskolu beidzēji, bet maksimālais — pilnīgi neierobežots.../. Ja, piemēram, četrdesmit gados jūt, ka vienvēidīgais darbs sāk pamazām notrulināt vai ievirzīt pārāk šaurās "slīdēs", tad, lai sakustinātu ierūsējušās smadzenes, var uz pusgadu vai desmit mēnešiem aizbraukt uz šādu Tautas augstskolu. Tur izvēlēties vajadzīgās tēmas, lekcijas un nodarbības, tai skaitā arī mūzikas stundas, teātra spēli u.tml. Vidusskolas beidzējiem tas ir labs laiks, lai vēl padomātu, ko darīt tālāk un kam pievērst īpašu uzmanību. Pensionāri, kas jūtas vientuļi un brīvā laikā nomākti, atradīs šeit tādu sabiedrību, kādu mūsu veciši vēl ilgi neredzēs...

Šeit nav jāliek eksāmeni — ne iestājoties, ne beidzot. Šeit neizsniedz diplomus par iegūto izglītību. Tu mācies tikai sev, nevienam neatskaitoties. Tavs ieguvums — ne tikai konkrētas zināšanas, bet kopēja ikdienas dzīve, iepazīšanās un saprašanās ar cilvēkiem, kurus citos apstākļos varbūt nemaz nesatīktu. Jo "lielajā pasaulē" tos šķir paaudžu, sociālās un visas citas iedomājamās un neiedomājamās barjeras. Bet te satiekas visdažādāko slāņu, vecuma, izglītības, profesiju cilvēki. Katrs no katra kauļ ko gūst, un katrs katram kaut ko dod. Šis tad arī ir galvenais Dānijas Tautas augstskolu princips un vērtība.

IVETA VANAGA

PILSĒTA KAKĀ AIZ KALNA

Uz svariem uzripoja un apstājās "Volvo". No tā izkāpa pensionēts vīrs un pienāca pie svaru kontroliera mājiņas loga. Dators "pateica", ka par mājās sakrātās drizas ievēšanu atkritumu izgāztuvē šoreiz "Volvo" īpašniekam ir jāmaksā 20 kronas.

— Tik daudz! Bet par tik lielu naudu taču var nopirkt piecas "Tuborg Beer"! — izbrīnīts iesaucās vecais vīrs. Bet pēc mirkļa apmulsuma viņš, saldi smaidīdams, turpināja: — Nē piecas alus pudeles nemaksā dārgi. Alus nekad nav dārgs!

Pēdējo teikumu varēja uzskatīt par samierniecisku vienošanos starp alus mīlētāju un svaru kontrolieri. Vecais vīrs atnesa no sava auto piecas alus pudeles, nolika tās blakus datoram, paspieda roku svaru kontrolierim un, apmierināts par veiksmīgu darījumu, ierīpināja izgāztuvē "Volvo", uz kura aizmugurējā sēdekļa gulēja polietilēna maiši ar atkritumiem.

DĀRGĀS DRAZAS

Par Ranneras pilsētas atkritumu izgāztuves

izmantošanu maksā ikviens, kas grib nodot "drošās rokās" gan sadzīves atkritumus, gan ražošanas pārpalikumus, gan arī piesārņotu augsni. Privātpersonas maksā iebraucot izgāztuves teritorijā, bet lielākie klienti — rūpniecības uzņēmumi — katra mēneša beigās saņem sūtījumu — rēķinu no svaru datora atmiņas. Dažādu atkritumu cena ir atšķirīga. Lētākie ir sadauzīti ķieģeļi un betona lauskas: apmēram 50 kronas par tonnu, dārgākie — industriālie atkritumi: 300 kronas par tonnu.

Svaru kontrolieris un viņa kolēģi neatceras nevienu gadījumu, kad kāds naudas taupītājs būtu centies noslēpt atkritumus citviet. Policijas inspektori gan mēģina tādus atrast un sodīt, bet viņu pūles joprojām ir velūgas. Neviens savā dārzā nav ieracis ne vecās autoriepas, ne sabojāto televizoru, neviens nav aizvedis uz tuvāko mežu izgulēto divānu.

Zināms ir cits fakts — atkritumu apjoms kopš stingro maksas noteikumu pieņemšanas ir samazinājies par vienu trešdaļu.

Lielie ienākumi tiek izmantoti astoņu izgāztuves darbinieku algošanai un tehnikas apkalpei.

ATKRITUMU KALNI

Astoņdesmito gadu sākumā pilsētas valde nolēma izveidot lielu atkritumu izgāztuvi. Nolīgtie strādnieki apjoza

ar metāla sietu diezgan lielu teritoriju pilsētas nomalē un uztaisīja pieklājīgus vārtus. Visas izgāztuves pamatni noklāja ar blīvu māla slāni, lai būtu drošs, ka nekāda kaitīga "sula" prom neplūdis.

1982. gadā sākās lielā atkritumu kalna "celtniecība". 130 000 renneriešu astoņus gadus dražojās, veda un bēra, dražojās, veda un bēra. Gadā tika atvīzinātas 60 000 tonnas atkritumu. Nu lielais kalns ir gatavs. Pāri tam uzbēra zemi. Ko vēl lai dara? Droši vien stādīs kokus, lai 47 metrus augstais kalns nebūtu "kantains traips ainavā".

Blakus uzsākta jauna kalna "celšana". Lai ķieģeļu un betona lauskas "nespiestu sānus" pārējiem atkritumiem, kāds apsviedīgs privātuzņēmējs izgāztuves stūrī uzbūvējis nelielu smalcinātāju un nu tik maļ. Pelnot labi, jo apķēriģie celtniecības materiālu ražotāji prot smalcinātās šķembas vēlreiz izmantot. Bet iežogotā klajuma pretējā sūrā traktori ved un čupo savestos "labumus". Jauno "atkritumu kurgānu", kurš pagaidām vēl ir paslēpies aiz sava vecākā brāļa, bērs līdz 2005. gadam. Neviens negrib teikt, vai būs arī trešais kalns. Zinātniekiem esot jālauza galvas, lai pēc iespējas ātrāk pat puteklītis Dānijā nepinas pa kājām.

MĀRIS DIŅĒLIS

Vai Dānijas pilsonis var nomirt badā?

Princīpā jau var, bet tikai tad, ja pats apzināti to vēlas. Bet ne tādēļ, ka nav naudas maizes kumosam. Par to gādā Dānijas sociālās nodrošināšanas likums, kas ar mazākām un lielākām izmaiņām veiksmīgi funkcionē jau no 1965. gada un ir dāņu "drošības" pamats un balsts.

Palle Jensens no Orhusas komūnas pastāstīja par to sīkāk:

— Ja visu vienkāršotu, tad mūsu sociālo nodrošināšanu varētu sadalīt 3 galvenajos blokos.

1. bloks — sociālā sistēma. No šīs sistēmas naudu var saņemt jebkurš Dānijas pilsonis.

Protams, ja viņam pašam tās nav — ja rodas kādas problēmas ģimenē, ja ir fiziski vai garīgi slims, zaudē darbu vai pēkšņi pārtrauc mācīšanos un nevar strādāt, bet tādu patiešām nav daudz.

2. bloks ir bezdarbnieku pabalsti. Katru mēnesi strādājošie var iemaksāt 400 kronas. Un gadījumā, ja viņi zaudē darbu, tad no šī bloka ik mēnesi saņem 10600 Kr.

3. bloks ir pensiju izmaksa. Jebkurš Dānijas pilsonis saņem valsts pensiju — 5400 Kr. Neatkarīgi no tā, vai ir strādājis vai nav. Un neatkarīgi no tā, ko ir darījis un cik pelnījis.

Bet vēl pastāv tāds jēdziens kā privāta

pensija. Ja ir bail no nenodrošinātām vecumdienām (lasi — ja nepietiek ar 5400 Kr.), tad katru mēnesi zināmu summu no algas var pārskaitīt bankas kontā, un tā uzkrāt sev papildus pensiju.

2. un 3. bloks ir pasīvi — tie nodarbojas tikai ar naudas izmaksāšanu. Savukārt 1. bloks veic lielu sociālo darbu. Jo nav taču labi iedot naudu un nelīgties ne zinīs par pašu cilvēku. Mēs palīdzam atrast darbu vai aizsūtām mācīties uz kādiem kursiem.

I.V. — *Bet varbūt pašam cilvēkam tas nemaz nav vajadzīgs. Viņam pilnīgi pietiek ar (Turpinājums 12.lpp.)*

VIŅIEM IR DIVAS TV STUDIJAS

No ārpuses tā atgādina labi koptu garāžu. Bet iekšā...

Vestibila interjers ir tieši tik moderns, lai, tajā uzturoties, tomēr justos omulīgi. To pašu varētu teikt arī par ēdnicu.

Radiostudija, pārvietojamā radiostacija — abas istas un abas darbojas.

Vairumā auditoriju uz katra soļa atrodas pa augstas klases kompjuāteram — viens mirklis, un tu vari saņemt informāciju no pasaules lielākajām ziņu aģentūrām.

Un vēl viņiem ir divas televīzijas studijas — apgādātas ar modernu japāņu TV aparāturu (Zaķusalas darbinieki par tādu var tikai sapņot).

Tai brīdī es pamodos, Dānijā, Orhusas pilsētā. Iepriekš aprakstītais nebija vis sapnis, bet Dānijas Žurnālistikas skolā redzētais.

Jā, daņu studenti var ar prieku skoloties par labiem žurnālistiem. Jo vairāk tādēļ, ka visi audio, video un elektronikas brīnumi domāti tikai un vienīgi mācību procesam. (Starp citu, daļa pasniedzēju nebūt nav mierā ar šādu skolas vadības izšķērdību, jo ļoti dārgā aparatūra tā īsti nemaz neatmaksājas.)

Bet nu — par pašu mācību procesu, kas tur, pie viņiem, ir pavisam nopietna lieta.

Dānijas Žurnālistikas skolā, atšķirībā no daudzām citām valstīm, žurnālistu apmācība notiek, praktisko darbību cieši saistot ar teorētiskajām zināšanām. Tā visus četrus mācību

gadus var sadalīt trīs posmos:

* Pirmais mācību periods. Pusotra gada laikā (3 semestros) pasniedzēji pūlas vaiga sviedros, lai studentiem radītu pilnīgu priekšstatu par žurnālistikas pamatiem un to sabiedrību, kam viņi nākotnē kalpos.

* Otrais mācību periods. "Visa teorija pelēka...", tādēļ nākamie 18 mēneši tiek pavadīti praktiskā darbā. Pirmajā mācību posmā iegūto zināšanu nozīmīgumu studenti var pārbaudīt, strādājot laikrakstu vai žurnālu redakcijās, radio vai televīzijā, vai tikpat labi arī kādā privātā informācijas departamentā. Šis apmācību posms studentiem tiek visai pieklājīgi apmaksāts — līdz pat 10 000 Dānijas kronām mēnesī.

* Tūdaļ pēc lielās prakses sākas trešais mācību periods, kad studentiem vēl uz vienu gadu jāatgriežas skolā, un jau pirmajās nedēļās jāizvēlas — vai viņi specializēsies darbam presē vai radio, vai arī televīzijā. Tālāk seko padziļināta apmācība par izvēlēto mediju.

Četrgadīgās studijas beidzas ar diplomdarba aizstāvēšanu, kur absolventiem jāpierāda, cik spējīgi viņi ir žurnālistikā, un, ja viss kārtībā, tad augstākā izglītība ir rokā.

Jāpiebilst, ka žurnālista profesijai Dānijā ir visai augsts prestižs. Lai iestātos Žurnālistikas skolā, jākārto ļoti nopietnus iestājpārbaudījumus (visiem, arī ārzemniekiem).

Katru gadu maijā notiek iestājkāmsens, kas

ilgst visu dienu. Uz aptuveni 200 vietām parasti pretendē vairāk kā tūkstošis kandidātu. Eksāmenā viņiem jāraksta radošs darbs, kur jāpierāda savas zināšanas daņu valodā, spēja precīzi un skaidri izklāstīt savu domu, pie tam par — žurnālistiem — klūt gribētājiem jāorientējas Dānijas un ārvalstu dzīvē, kā arī jāprot labi rakstīt ar rakstāmmašīnu.

Un tad, kad konkursa rezultāti ir noskaidroti, 200 veiksmīgākie (te gan droši varētu rakstīt labākie) tiek sadalīti divās grupās, no kurām viena sāks mācības septembrī, bet otra — pusgadu vēlāk, februārī.

Starp citu — kārtot iestājkāmsenu Dānijas Žurnālistikas skolā var tikai trīs reizes. Un ja vēl tad nevar uzrakstīt radošo darbu pietiekoši labi, tad nākas izvēlēties citu profesiju... Tiesa, ar katru gadu izredzes iestāties ir arvien lielākas, jo tiek ņemti vērā arī iepriekšējos iestājkāmsēnos iegūtie punkti.

To, cik nopietnas ir mācības Dānijas Žurnālistikas skolā, liecina kaut vai tas, ka jaunuzņemto studentu vidējais vecums nav vis 18, bet 24 gadi. Un izturēt iestājpārbaudījumu var tikai pavisam, pavisam nedaudzi no tiem, kam dzimtā valoda nav daņu. Bet tas nevienam netraucē izmēģināt laimi. Arī mums, vai ne?

DANA MOLS

Vai Dānijas pilsonis var nomirt badā?

(Sākums 11.lpp.)

materiālu pabalstu?

P.J. — Diez vai šis pabalsts ir izdzīvošanas minimums — nauda drēbēm un pārtikai. Sociālā sistēma apmaksā dzīvokli, tiek samazināta maksa par bērnuārzaru. Nekam vairāk nepietiek — ne ceļojumiem, ne izpriecām...

I.V. — Vai ir iespējama situācija, ka kāds izmanto visas šīs sistēmas priekšrocības kā bezdarbnieks un tajā pašā laikā vēl strādā un piepelna klāt visām tām izpriecām, kurām nepietiek ar pabalsta naudu?

P.J. — Tā jau ir šmaukšanās un likuma pārkāpšana.

I.V. — Jā, un tomēr... Vai tas ir iespējams?

P.J. — Dānijā šmaukties ir ļoti viegli. Taču ir arī ļoti daudz pārbaudītāju. Un, ja kādu atrod, tad sods patiešām ir pamatīgs. Pēc tam vairs nav viegli atrast darbu. Tā kā — šmaukšanās neatmaksājas.

I.V. — Vai pēdējā laikā sociālā nodrošināšanā ir bijušas kādas būtiskas izmaiņas?

P.J. — Agrāk jebkurš 18 gadus sasniegjis pilsonis varēja saņemt pabalstu. Tagad 18 — 20 gadīgiem jāmacās kādosursos vai jānostrādā

20 stundas nedēļā. Tikai tad viņi var dabūt šo naudu. Galvenais, lai saprot — tu vari saņemt naudu, ja esi slims, bet, ja esi spējīgs strādāt, tad ir jāstrādā vai jāmacās.

I.V. — Vai sociālās nodrošināšanas sistēma palīdz arī studentiem?

P.J. — Nē. Studenti saņem valsts izglītības pabalstu — 3080 Kr (400 Kr aiziet nodokļos) mēnesī. Tas nav daudz, bet vēl var aizņemt naudu no valsts.

• Bērns un auklis Orhusas bērnuārzarā

IVETA VANAGA

Astoņi žurnālistikas studenti šajā krastā par veiksmīgu kopsadarbību pateicas astoņiem žurnālistiem tajā krastā.
Paldies arī Arhus Journalist Hojskole & Stockholm Universitet

Foto: Ilmārs Znotiņš (Zviedrijā)
Māris Diņģelis (Dānijā)

• Ramaviēši ciemos pie prof. A. Ābeles un prof. J. Endzelīna vasarā Koknesē.

Trešā no kreisās —
A. Ābele

JURA KRIEVIŅA
fotoreprodukcija

ANNA ĀBELE — IZCILĀKĀ FONĒTIĶE

Šā gada 1. maijā apritēja 110 gadu, kopš Valmieras pagasta Mazķēdiņos dzimusi mūsu eksperimentālās fonētikas pamatlicēja un izcilākā latviešu fonētiķe profesore Anna Ābele. Ar Latvijas Universitāti saistīti 24 viņas mūža gadi, tanīs latviešu valodniecībai sarūpēts bagāts mantojums. Latviešu valodas zilbju konstrukcija, intonācijas dažādās latviešu valodas izloksnēs, skaņu garums un citas nelietpratējam šķietami sīkumīgas lietas bijušas Annas Ābeles pētījama priekšmets — pirms viņas eksperimentāli nepētītas latviešu valodas fonētikas parādības.

Bez Annas Ābeles atzinumiem nevar iztikt ne mūsdienu latviešu valodas, ne latviešu dialektoloģijas, ne latviešu valodas vēsturiskās gramatikas kursā. Ir tādas parādības, kam vienīgo skaidrojumu ir devusi Anna Ābele. Tāpēc jau J.Endzelīna "Latviešu valodas gramatikā" (1951) biežas jo biežas ir atsauces uz Annas Ābeles rakstiem. Pētījumu veikšanai un studentu mācīšanai viņa Latvijas Universitātē izveidojusi Eksperimentālās fonētikas kabinetu (līdz ar nelielu bibliotēku), kas kara laikā diemžēl izputināts un līdz šim nav atjaunots, tā ka tiem studentiem un docētājiem, kas gribējuši darboties eksperimentālajā fonētikā, bijis jāstrādā citu augstskolu laboratorijās.

1917. gadā, kad izturēti valsts pārbaudījumi, A.Ābeli ievēlēja par asistenti Pēterpils universitātes Eksperimentālās fonētikas laboratorijā. 1918. gadā viņa atgriežas Latvijā, mazliet uzlabo veselību, tad dodas uz Rīgu. 1920. g. novembrī A.Ābele uzņemas LU Filoloģijas un filozofijas fakultātes bibliotēkas kārtošanu, paralēli gatavodamās doktora pārbaudījumiem baltu valodās. 1922. gadā tos iztur un tad līdz 1924. gadam tiek komandēta uz Prāgas universitāti papildināties slāvisistikā. Pēc atgriešanās viņa ir privātdocente, bet kopš 1938. gada ārkārtas profesore slāvu valodniecībā, kā arī pašas noorganizētā Fonētikas kabineta vadītāja. A.Ābele docējusi senslāvu valodu, slāvu valodu salīdzināmo gramatiku, krievu valodas vēsturi, poļu valodu u.c. slāvisitikas priekšmetus, bet paliekamu vietu mūsu valodniecības vēsturē viņa guvusi kā fonētiķe. A.Ābele lasa vispārīgās fonētikas kursu, vada seminārus eksperimentālajā fonētikā, latviešu

dialektoloģijā u.c. priekšmetos. Turpinājumi izdevumos "Filologu biedrības raksti" un "Ceļi" regulāri parādās viņas apcerējumi. Viņa aktīvi darbojas Filologu biedrībā, ir studentu biedrības Ramava godabiedre, locekle ārzemju lingvistu biedrībās. Viņa ir starptautiski pazīstama valodniece, kas piedalās fonētiķu kongresos (Romā, Vīnē un Londonā), kā arī nemitīgi papildina savas zināšanas citzemju universitātēs: 1928. un 1930. gadā Vācijā, 1936. gadā Austrijā, Čehoslovākijā un Vācijā, 1938. — Austrijā, Vācijā, Francijā, Zviedrijā, Norvēģijā un Somijā.

1944. gads pārtrauc ierasto darbu un dzīves ritumu. Kopā ar brāli Pēteri Ābeli, LU privātdocentu, viņa atstāj Latviju un dodas uz Austriju, tad Vāciju, līdz beidzot 1949. gadā pārceļas uz ASV. Trimdā klajā nākuši tikai pāris A.Ābeles rakstu, viņa zaudē acu gaismu. A.Ābele mirusi 1975. gadā Pokipsi pilsētā, apglabāta īpašā trimdas latviešu kapsētā.

Pēc māsas nāves ārsts P.Ābele ziedojis prāvus līdzekļus, ar ko pie akadēmiskās organizācijas Ramaves nodibināts profesores Annas Ābeles piemiņas fonds. Ar goda balvu 1000 ASV dolāru apmērā šā fonda nolūks ir veicināt pētījumus latviešu valodniecībā. Fonda priekšsēde ir profesore, LU goda doktore Velta Rūķe — Draviņa. Nesen tika izziņots kārtējais konkurss par pētījumiem, kas publicēti vai manuskriptā pabeigti 1990./1991. gadā. "Darbu tematika var iedalīties jebkurā valodniecības nozarē, tomēr priekšroku dodot pētījumiem, kas tuvāki profesores Annas Ābeles interešu lokam vai arī dokumentē viņas mūža gaitas," teikts paziņojumā. Jāpiebilst, ka Latvijā pirmā šo balvu 1990. gadā saņēma dialektoloģe B. Bušmane par monogrāfiju "Nīcas izloksne".

Godalgošanai domātos darbus (paši autori vai darbu izdevēji) var iesniegt (divos eksemplāros) līdz 1992. gada 1. janvārim, adresējot tos fonda priekšsēdei prof. Veltai Rūķei — Draviņai, Docentbacken 3, S — 10405 Stocholm, Zviedrijā.

Liktenis nebija jāvis Annai Ābelei, ne arī viņas brālim Pēterim Ābelem (1893 — 1986) visu mūžu nodzīvot un darboties dzimtenē. Bet Annas Ābeles goda balvas nodibināšana ir cildens apliecinājums dzimtenes un savas tautas mīlestībai.

MARTA RUDŽĪTE

Studijas brīvalsts laikā

TREIJA KUNGS DOMĀ TĀ

Kāda bija Universitāte pirmās Satversmes laikā? Ciemos devāmies pie Treija kunga, ekonomikas profesora, kurš laikam ir viens no vecākajiem mācību spēkiem Latvijā un vēl aizvien lasa lekcijas (ar pilnu slodzi) LLA.

Isai uzziņai: Benjamiņš Treijs dzimis 1914. gadā Krievijā. 1922. gadā atgriezās Tīrzā. No 1931. g. līdz 1937. g. (ar pārtraukumu Ulmaņa laikā) studēja LU tautsaimniecību. Tā kā interese par ekonomikas problēmām pieaug, pēc studijām saņem uzaicinājumu palikt zinātniskajā darbā. Līdz ar vācu atnākšanu viss sabrūk un Universitātē strādāt vairs nevar. Pēc Rīgas atbrīvošanas atsāk darbu Universitātē. 1957. gadā sāk strādāt Ekonomikas institūtā kopā ar P. Dzērvi. Asi kritizē pārmērības Latvijas Republikas saimniecības industrializācijā. Viņu darbību inkriminē kā buržuāzisko nacionālismu. B. Treiju pazemina amatā no direktora vietnieka uz vecāko zinātnisko līdzstrādnieku. Bruņojies ar ekonomiskām un matemātiskām metodēm, sāk visu no jauna. 1970. gadā aizstāv disertāciju un 1974. g. aiziet strādāt uz LLA. 1990. g. jūlijā viņam piešķirts ZA Goda locekļa nosaukums.

Malkojot Treija kundzes vārīto kafiju, runājām par Latvijas Universitāti laikā no 1919. g. līdz 1939. g. Cerams, ka tas interesēs arī jūs!

1919. gada 28. XI notika Latvijas Augstskolas atklāšanas akts Augstskolas aulā, pēc tam Nacionālajā operā. 29. IX 9 fakultātes darbu uzsāk 940 studenti 110 pasniedzēju vadībā.

Studiju gaita. Mācību laikā kursu sistēmas nav, ir brīva lekciju apmeklēšana (izņemot Medicīnas fakultātē) ar pienākumu piedalīties semināros, laboratorijas darbos. Ir noteikts priekšmetu skaits, kas jānokārto un arī secība, lai varētu nolikt valsts eksāmenus. Parasti jaunieši vienu semestri studēja, bet otru krāja līdzekļus, jo studiju maksa diezgan augsta. 1936./1937. g. lekciju nodarīja ar Ls. 125 (Republikas strādnieka alga 1937. g. bija 100 — 120 latu mēnesī). No lekciju naudas atsavināto skaits svārstās ap 30%. Pilna stipendija Ls 50 — 60 mēnesī, nepilna Ls 30 — 40. Pēdējos gados nodibinājās Stipendiju fonds, no kura sniedza aizdevumu lekciju naudas samaksai un iztikai. 1939. g. no šā fonda aizdevumu saņēma 33,5% studentu. Lekcijas ilga no 7.30 — 9.00 un atsākās 15.00, jo lielākā daļa studentu strādāja. Piemēram, 1931./1932. g. patstāvīgā darbā strādāja 46%, daļēji nodarbināti 14% no visa studentu skaita. Šajā laikā izteikts vairākums gados vecāku studentu. 60 — 70% studentu bija vecumā no 20 — 30 gadiem, bet 17,3% vīriešu un 11,1% sievietes vecumā no 30 — 40 gadiem.

(Turpinājums 14. lpp.)

Figurēja, tā sauktais, "mūžīgā studenta" jēdziens. 1936./1937.g. 13,8% no visiem studēja 7 — 8 gadus, 5,5% — 9 — 10, 7,2% — 18 gadus un pat vairāk. Universitāti beidza tikai 33,8% studentu.

Daudz vairāk kā tagad studenti mācījās patstāvīgi, arī no avotiem svešvalodās. Šis process studijas padziļināja, un jāsaka, ir daudz pārāks par tagadējo. Ļoti stingri mācīja 2 obligātās svešvalodas — angļu un vācu. Studijas beidzās ar valsts eksāmenu. Tad tika piešķirta diplomēta speciālista apliecība. Ja pēc eksāminiem izstrādāja diplomdarbu, saņēma maģistra grādu. Varēja rakstīt arī sacensības darbu, kas aizstāja diplomdarbu. (B.Treija kungs par savu sacensības darbu "Korporācijas saimnieciskā nozīme ražojošo spēku attīstībā" saņēma II godalgu — 75 latus).

Spējīgākos studentus atstāja pilnveidoties tālākai zinātniskai darbībai. Lai pierādītu savas spējas lasīt lekcijas kā privātdocentam, vajadzēja izstrādāt habilitācijas darbu. Tajā laikā pasniedzējiem bija maza pedagoģiskā slodze, bet diezgan liels atalgojums — 300 — 400 latu mēnesī. Stipendiāti pabija arī ārzemju komandējumos, lai gan studiju laikā aizbraukt uz ārzemēm praktiski nebija iespējams.

Universitātes dzīve

Fakultāšu pašvaldišana ļoti demokrātiska, pasniedzēja darbā administrācija neiejaucās. Rektors vairāk bija kā reprezentatīva persona. Vārdu sakot, Universitātē valdīja "demokrātiska autonomija".

Oficiālu mācību programmu nebija. Ja mācību spēks slikti lasīja lekcijas, pie viņa vienkārši nenāca. "Ir jāpanāk, lai studentu atzinums būtu galvenais mācību spēku vērtēšanas kritērijs", teica Treija kungs un pieminēja tā laika izcilākos mācību spēkus — Celmu, Junēvicu, Daugi, Aizsilnieku.

Universitātē darbojās Studentu Padome, ko līdz 1934. gadam vēlēja paši studenti.

Studentu organizācijās 1937.g. valdīja dažādi politiskie uzskati. Vislielākā loma bija korporācijām. 1939.g. katrs trešais students sastāvēja korporācijā. Ar korporācijām karoja studentu vienotnes (10 vienotnes — 401 biedrs). Vienotnes "Kāvi", kurā bija arī Treija kungs, telpas atradās Kr. Barona ielā 31/33. Reizi mēnesī kāds no biedriem lasīja lekcijas, notika debātes par politisko situāciju. Bez tam bija arī marksistiskas organizācijas — "Zemgalia", "Klints", "Vilnis" (pēdējās divas Ulmanis slēdza), bet tās Universitātes seju nenoteica. "Jāatjauno vienotnes, filistru institūti, tiesas.

Mums arī draud studentu uzskatu nesakrītība, bet ignorēt biedrības nedrīkst. Kā organizēt studentu sabiedrisko dzīvi — tā ir problēma Nr.1" — tā atkal Treija kungs.

Sarunas gaitā paškirstījām arī 1939. gadā izdoto grāmatu "Latvijas Universitāte divdesmit gados 1919.—1939." Un tā:

* No 1920.—1936. gadam godalgoti 395 studentu sacensības darbi, no tiem 245 ar I godalgu.

* Studentu skaits 1939. gadā bija 7247. 1988./89. g. studentu skaits tajās specialitātēs, kuras agrāk apguva LU:

LU — 5782 RTU — 7006
LLA — 3235 RMA — 2491

Rezultātā — studentu skaits pieaudzis 2,6 reizes.

* 1938./39. g. LU absolvēja 7,2% no visa studentu skaita, bet 1988./89. gadā — 13,8%. Vai tas, ka tiek forsēta kvantitāte, neliecina par kvalitātes zudumu?

Nobeigumā vēl Treija kunga vārdi: "Studentiem bija liela loma un nozīme. Tas ir pareizi."

Bet vai tā ir tagad?

Pie profesora viesojusies
EVIJA OZOLA,

žurnālistikas specialitātes I. kursa studente

Apspriežam Satversmi

Ja ņemsim mūsu Republikas sabiedrību kopumā, tad starp tās sastāvdaļām attiecības regulējošos normatīvos aktus var izdalīt dažādos līmeņos. Augstākajā līmenī (protams, nosacīti) ierindosim likumus. Dažnedažādu mūsu dzīves regulējošos likumus ar Konstitūciju priekšgalā. Nākošajā, zemākajā līmenī ietilpst dažādu iestāžu, organizāciju, partiju uc. struktūrvienību funkcionēšanas noteikumi. Tie ir dažādi statūti, līgumi utt. Tālāk turpinot, pašā zemākajā līmenī ierindosim atsevišķu struktūrvienību iekšējos normatīvos dokumentus. Tie būtu, piemēram, iekšējās kārtības, sporta inventāra un vasarnīcu uzturēšanas noteikumi, kā arī daudzi citi. Tā sagrupējot, redzams, ka augstākā līmeņa dokumenti ir obligāti vēra ņemami zemākajam līmenim, jeb, citiem vārdiem sakot, tie veic konstitucionālu funkciju attiecībā pret zemākā līmeņa aktiem. Augstākie valsts varas, organizāciju, iestāžu, uzņēmumu pārvaldes orgāni var izdot arī zemāko līmeņa aktus, kas pilda būtībā likumu funkcijas. Kā tas ir, piemēram, grāmatveidības, lietvedības darba organizēšanas gadījumā vai atsevišķi momenti publisku peldbaseinu lietošanas noteikumos utt. Katrā ziņā arī tie ir jāņem vērā. Ja būsim precīzāki, tad jāsaka, ka katrs no šiem līmeņiem būtībā ir josla, kurā ir novērojama sava pakārtotība. Tā, piemēram, augstākajā līmenī visi nodokļu likumi pakļaujas t.s. "Jumta" likumam. Analoģiski tas ir arī citos līmeņos. Bet, lai kā tas arī nebūtu, novērojams selektīvs regulējošās iedarbības virziens — no augstākā uz zemāko. Un ne otrādi. No šejienes izriet arī secinājums: augstākā līmeņa aktā

nevajag ietilpināt zemākā līmeņa aktu funkcijas. Un otrādi — zemākajā nedrīkst ietilpināt augstāka akta funkcijas.

Nu, lūk, ņemot vērā to, palūkosimies uz LU Satversmi. Kurā līmenī tad to ievietosim? Augstākajā? Diez vai. Tas prasītu daudzas izmaiņas citos likumos. Vidējā? Liekas gan, ka tur ir istā vieta. Pieļausim domu, ka līmeņa izvēle esmu kļūdījies. Katrā ziņā Satversmes sapulces pats pirmais uzdevums ir vienoties par to. Pieņemsim, ka esam vienojušies par šo vidējo līmeni. Tad līdz ar to izriet divi secinājumi.

□ Pirmkārt. Satversmē nedrīkst būt tādas nodaļas kā 3. "Universitātes tiesības". Atsevišķos punktos nedrīkst atrasties tādi formulējumi kā — LU ir izdevēja tiesības, LU var veikt uzņēmējdarbību, LU ir īpašuma tiesības uz zemi, ekām un citām materiālām vērtībām un tamlīdzīgi. Vajadzētu saprast, ka kaila paziņojuma rezultātā tiesības nerodas. Tā ir citu aktu — likumu un instrukciju funkcija. Ne tikai piešķirt, bet arī nodrošināt. Satversmes sapulcei šādu pilnvaru nav. Taču tiesību realizācijai gan būtu jāatspoguļojas Satversmē. To var izdarīt sekojoši. Piemēram, izdevējtiesību gadījumā nodaļā "Universitātes struktūra" jāieraksta — tāda un tāda struktūrvienība veic izdevējdarbību. Analoģiski citos gadījumos.

□ Otrkārt. Nav nekāda vajadzība ietvert zemākā līmeņa funkcijas. To, vai attiecīgajā telpā drīkst ienest pārtikas produktus vai vispār kāds ieiet, vislabāk zina struktūrvienību kolektīvs un vadītāji, kuri attiecīgos kārtības noteikumus izstrādās. Satversmei ir tikai jānodrošina viņiem to darīt. Pēc tam, kad tos būs apstiprinājis rektors (vai Senāts), tie sāks pildīt likuma funkcijas (protams, savā līmenī). Un Satversmei ir tikai jānodrošina rektoram (Senātam) apstiprināt šos noteikumus, instrukcijas utt., bet tās nav sevi

jāiekļauj.

Ja esam izvēlējušies līmeni, tad nākošais solis ir noskaidrot, kādas funkcijas pildīs Satversme. Ir divas iespējas.

Kā pirmo gribētu atzīmēt konstitucionālo. Tādā gadījumā Satversmē jāietver tikai pašas svarīgākās tēzes, minot augstākos likumdevēja un izpildorgānus (to tiesības un pienākumus), īpašuma, finansu līdzekļu pārvaldi un varbūt vēl dažus. Samērā labs piemērs tam ir Rīgas Tehniskās universitātes Satversmes projekts.

Otrā ir likuma funkcija. Tad gan samērā smalki jāaprapsta mērķi, uzdevumi, darbības formas, struktūra (arī pārvaldes), to pienākumi un tiesības utt. Pirmajā gadījumā likumfunkcijas pildīs Senāta (Padomes) lēmumi, otrā — pati Satversme. Pirmais variants ļautu, strauji mainoties likumdošanai, operatīvāk virzīt arī struktūrvienību darbību. Otrs — ienes zināmu stabilitāti. Pirmais vienkāršāk un ātrāk sastādāms. Otrs gandrīz vai nerealizējams, jo Latvijas Republika nav vēl noregulējusi īpašumtiesības, nav pieņemti likumi par izglītību un zinātni.

Tā vai citādi, taču viena no šīm iespējām ir jāizvēlas. Un tas ir otrs Satversmes sapulces pamatuzdevums. Un tikai pēc tam var iet tālāk, risinot konceptuālus vai redakcionālus jautājumus.

Satversmes projektam varētu celt arī citus iebildumus. Piemēram, kāpēc 3.nodaļā "Universitātes tiesības" iekļauts 3.4. Tas ir klasisks darbības formu uzskaitījums un ar virsrakstu tam nav nekāda sakara. Tāpat arī vairāki citi, kas pirmajā mirklī liekas redakcionāli labojumi, taču tiem ir dziļa konceptuāla jēga. Bet tā jau ir tēma citam rakstam.

V.GEDROVICS

Sports & Sports

Pirmais "US" komercturnīrs volejbolā

No 21. marta līdz 12. aprīlim LU risinājās pirmais komercvolejbola turnīrs. To organizēja LU II sieviešu volejbola komandas aktīvistes. Turnīrs izraisīja lielu interesi un atsaucību. Piedalījās astoņas komandas. Katrā komandā trīs spēlētāji: divas daiļā dzimuma un viens stiprā dzimuma pārstāvis. Spēles noteikumi bija nedaudz reformēti. Proti — vīrieši drīkstēja uzbrukt tikai no "otrās līnijas" un bloķēt tikai viens otru. Sievietēm ierobežojumu nebija.

Dalības maksa vienai komandai bija 10 rubļi. Tā kā "Universitātes Sports" nebija sevišķi skopojies, tad turnīra kopējais balvu fonds sanāca 175 rubļi, no kuriem pirmās vietas ieguvēji saņēma 100 rubļus, otrās — 50 rubļus, bet trešās vietas ieguvēji — 25 rubļus. Mantkārības tieksme dalībnieku vidū gan neizpauzās, tomēr laukumā visi spēlēja ļoti azartiski, bieži vien parādīdami, ka var izdarīt pat vairāk nekā spēji. Pirmo vietu turnīrā izcīnīja trijnieks "Zaube" — komandas kapteine L.Baško (Fiz. mat. fak.), D.Baško un A.Jankovs. Otro vietu izcīnīja ģimenes komanda "Nata" — komandas kapteine N.Kulamanakova, N.Kulamanakovs un T.Romanova. Trešo vietu izcīnīja komanda "Donika", kurā spēlēja — kapteine I.Šuplinska, I.Grendze un E.Doniks. Uzvarētāju komandas ar naudas balvu, diplomiem un tortēm apbalvoja Fiziskās audzināšanas katedras vadītājs — Melnbārža kungs. Par labāko spēlētāju no daiļā dzimuma pārstāvēt tiesnešu kolēģija atzina Fizikas un matemātikas fakultātes 3. kursa studenti A.Kurzemnieci no komandas "Arčibalds". No stiprā dzimuma pārstāvjiem par labāko, gan tikai relatīvi labāko, atzina Juridiskās fakultātes studentu I.Imši, kurš volejbolu sācis spēlēt tikai šā mācību gada sākumā, apmeklējams fizikultūras nodarbības spec "B" grupā. Kā balvas abi minētie studenti saņēma volejbola spēles ceļšargus.

Turnīrs beidzies, bet kaislības vēl nav norimušas. Tuvākā nākotnē tiek plānotas revanša spēles, gandarījuma turnīri vai arī spēles pēc citām sistēmām.

SIGITA KASTENA — turnīra atbildīgā sekretāre

NESEN

Biķernieku mežā notika LU orientēšanās sacensības. Vīrieši veica 3,5 km garu distanci ar 15 kontrolpunktiem, sievietes — 3 km ar 12 kontrolpunktiem.

Veiksmīgākie:

siev.	L.Blanka (Geogr. fak.)	6:14;
	I.Kica (Vad. un ek. inf. fak.)	7:16;
	A.Baiža —	7:23;
vīr.	G.Arnicaņš (Fiz. un mat. f.)	4:33;
	K.Ummers —	4:39;
	A.Skrubis —	4:47.

20. aprīļa notikums jeb futbola diena Universitātē

Slapjais sniegis un aukstais vējš nebūt nebija labākie laika apstākļi sportošanai 20. aprīlī, tomēr tie nespēja izjaukt plānoto pasākumu, un plkst. 11.00 sākās LU futbola diena. Sporta laukumos pie slēpju bāzes un "Argo" spēkojās 15 puīšu komandas un 8 dāmu komandas.

Bija viss istām sacensībām nepieciešamais — dalībnieku sportotprieks un azarts, slapjdraņķis un pat dažī līdzjutēji.

Sivā konkurencē šādos nelabvēlīgos apstākļos laurus plūca, protams, tie labākie, spēcīgākie, veiksmīgākie un izturīgākie. Un tie bija:

Svešvalodu fakultātes vīriešu komanda — 1. vieta (A.Hotejevs, O.Merkulovs, R.Filipovs, V.Želevs, S.Borodins, G.Berežins, H.Strelkovs, S.Trenins), 2. vietu izcīnīja Ekonomikas fakultātes komanda, 3. palika Vadības un ekonomiskās informātikas fakultātes puīši.

Sieviešu komandu turnīrā uzvarēja Filoloģijas fakultātes pārstāves (I.Semule, I.Šuplinska, I.Manfelde, I.Kilevica, I.Bule, I.Norvele, I.Kursīte); 2. vietu guva Ekonomikas fakultātes komanda un 3. ierindojās fizmates.

Uzvarētāji tika apbalvoti ar gaumīgiem (diploma nosaukuma cienīgiem) diplomiem un tortēm. Par to paldies organizatoriem (bet, vai torte ir tā labākā balva sportistiem, par to vēl varētu strīdēties!).

Nu arī šī sporta diena ir pagātnes notikums, tomēr — lai dzīvo Universitātes futbola fani un fanes!

IRĒNA BULE,
neuzvaramās Filoloģijas fakultātes komandas futboliste

Netradicionālu saiets

Aprīļa vidū vienkopus pulcējās arī netradicionālo sporta veidu cienītāji, lai

- uzspēlētu švambolu,
- pabraukātos ar skritulđēli,
- mestu šautriņas mērķi,
- sacenstos ping — pong bumbiņas pūšanā

tālumā,

- izmēģinātu roku domino būvē un nodarbotos ne tikai ar to.

Vienīgā nelaime — dalībnieku šoreiz bija pamaz, bet, šķiet, ne jau netradicionālu trūkuma dēļ: to svētdien bija ļoti mīļa saulīte, un daudziem likās prātīgāk nedēļas nogali pavadīt laukos kaut vai futbolbumbu mētājot. Tādēļ vēlējums IMPROviešiem — nākamgad tādām festivālam sarosīties ātrāk — kamēr sals vēl ausis kož!

Bet starp atnākušajiem veiksmīgākie bija: švambolā — R.Lapiņš, A.Secis, I.Bukovskis; skeitbordā — R.Lapiņš, A.Firkuss, A.Indriksons; domino būvē — A.Kāpiņš, A.Indriksons, L.Ronesala; bumbiņas pūšanā — J.Roze, A.Likausis, E.Freibergs; šautriņas mešanā (tautas klasē) — A.Secis, I.Bukovskis; trīskāršā vārdītē — A.Secis, V.Lezdiņš, E.Freibergs; skrējienā pāri aukliņai — A.Skujnieks. Bija arī tīkojamas balvas un garšīga torte!

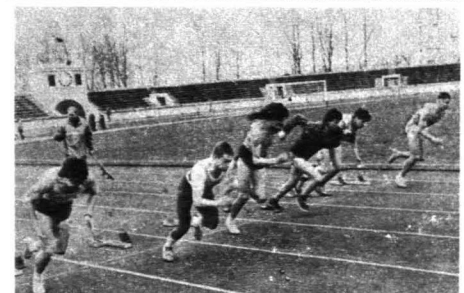
• • •

LU čempionāts vieglatlētikā

norisinājās 25. un 26. aprīlī "Daugavas" stadionā. Kā pastāstīja sacensību galvenais tiesnesis V.Berhards, atšķirībā no iepriekšējiem gadiem šoreiz čempionātā mazāk piedalījās augstas klases sportisti, un rezultāti attiecīgi nav tie labākie. Varbūt tāpēc sacensība bija pat intriģējošāka — spēkojās taču vienāda līmeņa sportisti — "amatieri". Atzīmējami ir sekojoši snieguni:

- Z.Krūmiņa (Fil. fak.) augstlēcšana — 1.70;
  - I.Upmale (Ped. fak.) 800m — 2:20.9;
  - G.Zālītis (Vad. un ekon. inform. fak.) 60m — 6.8; 200m — 21.9;
  - A.Striķis (Vest. un fil. fak.) tāllēcšana — 7.0
- Pārējie rezultāti:
- siev. — 60m — A.Vāgere — 8.9;
  - 200m — G.Zamberga — 27.9;
  - tāllēcšana — B.Priede — 4.90;
  - lodes mešana — A.Gurtovceva — 9.32.

- vīr. — 400m — A.Lāriņš — 52.3;
- 1500m — J.Balevjevs — 4:20.8;
- augstlēcšana — G.Baikovs — 1.75;
- lodes mešana — I.Danilevičš — 11.55.

• Lappusiti sagatavojuši ANITA

PAR VĪRIEM UZ JUMTA

Kļāt pavasaris

MĀRA DEDZIŅA foto

Divi cilvēki tiekas uz ielas un nopūšas — pavasaris. Kaķi naud uz jumta kores — esot pavasaris. Tantiņas parciņā satiekas — mīļā, tik skaties, jau pavasaris, atceries...

Sākusies lielā kūpošanā. Varbūt kāpt uz jumta un no kādas kores palūkoties uz šo drudzi. Vienai pašai nav stabili, jāmeklē vietējos — Vecrīgas augsto, stāvo, sarkano jumtu zinātājus.

Kurus es domāju? Bet paklau, puis, tu jau nu gan zini! Tie ir dūmvalu tīrītāji. (Pareizi, tie paši skursteņslauķi.) Kas gan cits vēl jūtas kā savējais jumtu jūrā. Satikt viņus gan vēl grūtāk kā ministrus.

Un mēs kāpām. Pie mājas kāds jauneklis pūlējās laimi grābt abām rokām, steidzīgi piekērdamies pie abiem skursteņslauķiem. Ja es vēl nobrīnījos, tad viņiem tas gan šķita tā, kā tam jābūt. Varbūt vajadzētu visus psihologus ietērt melnos, pogainos tērpos un palaist pa Rīgu, likt tikai smaidīt. Kurš gan tad saskaitīs pricīgus cilvēkus!

Es droši soļoju pa jumtu, vēroju skursteņslauķu darbā. Viņi prognozēja, ka tā viņiem tagad būšot daudz vairāk, jo ogļrači streiko, gāzi "nogriezīšot", visi atgriezīsies pie tēvu tēvu malkas.

Uz tiem skursteņiem darbs vēl mierīgs, bet apskatot citu Vecrīgas māju stāvos, robainos jumtiņus... Jāstrādā uz visiem. Un redzot šo sarkanraibo segu, kas apklājusi mājas, var novērtēt to, ko teica Semjonova kungs — šajā darbā katra diena esot citādāka. Grūti tikai man pazīt tās mājas, kuras šī sega ir noklājusi, un izrādās, ka jumta bumbiņā uz mājas Vaļņu un Teātra ielas stūrī varot ielīst divi cilvēki.

Semjonova kungs šajā amatā jau 33 gadus. Un viņš kā svarīgu amata prasmī minēja vienmēr smaidīt, neīgnoties, nedrūvēties. Cilvēki taču cer, kaut ko vēlas un rauj aiz pogām, laimi gaididami.

Daudzi no skursteņu darboņiem ir jau krietni vīra gados, un, ja visi viņi, eleganti tērti cilindros un melnajos, spoži pogainajos tērpos, brīvprātīgo ugunsdzēsēju ballē, tikpat cēli paceltu cepuri un aizietu pensijā, tad, šķiet, dūmotu reti kurš skurstenis.

Hei, jaunekļi! Jums no augstuma bail? Kur gan jūsu bērniņas sapņi — es būšu skursteņslauķis!

Pierādot pretējo, otrs skursteņslauķis Kaspars tikai trīs mēnešus melnajā tērpā. Poga nevienu vēl neesot norauta, bet pēc pirmās darba dienas sajūta gan esot bijusi divaina — kad tāds sodrējains brāuc mājup, tad jaužu smaguma centrs strauji pārbīdās.

Pēc atvairšanās mums ar fotogrāfu rokās spīdēja lielas, spožas pogas. Varbūt, ka tieši tās dara dūmvads tīrītājus tik brašus un viņu skatu tik dzīvespricīgu?

Kāds nobrīnījās, šķita savādi?

"Kas tur tik savāds? Cilvēks taču var dzīvot, kur viņam tīk," tā teica Karlsons, "visi jau nevar uz jumta."

Lai nu kas, bet viņš zina, ko runā!

*Jumtā kāpēja
LOLITA TOMSONE
("Noruna")*

50% un pat vēl lētāk! - tiešām neticama iespēja! - Un JUMS ir šī iespēja nopirkt JEBKURU šā gada UNIVERSITĀTES AVĪZES izdevumu vairumā un mazumā! (sākot no 10 gab. katrs nākošais - tikai 10 kap!) Vienreizēja iespēja papildināt vai izveidot pilnu UA komplektu!

50%

Jebkuru nummuru jebkurā daudzumā Jums laipni pārdos, ja atmāksit uz UA redakciju Rīgā, Raiņa bulv. 19, 121. telpa, tālr. 222944

Studenti, kas būtu gatavi strādāt republikai svarīgos objektos, lūdzu pieteikties LU Studentu arodkomitejā vai pie fakultāšu arodkomiteju vadītājiem. Sīkākas ziņas pa tālruni 223066

LR Drošības departamentam nepieciešami 16 cilvēki (vislabāk maiņā 4x4) dežūrām 8 reizes mēnesī. Samaksa 200 rbļ. Izziņas pa tālruniem 221224, 212605, 223066

LATVIAN-AMERICAN EYE ASSOCIATION
meklē jaunu, enerģisku un uzņēmīgu cilvēku, kurš vēlētos nodarboties ar asociācijas saimnieciskajām un komercietām.
Zvanīt 536850, 536551 dr. Stabingai

EROTIC KARATE-UŽASI
Lielas iespējas izklaidēties Jums piedāvā Anglijas bezdarbnieku žurnāls **DUNDURMIDZENIS**.
Studenti, kas būtu gatavi strādāt iegādāties lai nāk. 23MAY91 pulksteņos 1001-1512 Lielajā mājā, vestibilā. tel. 222944 (AnsisBUB)
50% un lētāk - arī JUMS!

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar Universitātes vadības, rakstu autoru un viņu draugu viedokli.

"UNIVERSITĀTES AVĪZE" iespiesta firmā "RONDO" Lejupes ielā 5. Salikts ar datoru "MACINTOSH SE", noformēja Mārtiņš & Mārtiņš. Redakcijas adrese: 226098 Rīgā, Raiņa bulvārī 19, 121. telpā, tālrunis 222944 Redaktore Ilze Brinkmane.